

Junije Palmotić

Pavlimir

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

PROLOG: EPIDAVRO GRAD _____	5
ČINJEN'JE PRVO _____	7
SKAZAN'JE PRVO _____	7
SKAZAN'JE DRUGO _____	11
SKAZAN'JE TREĆE _____	12
SKAZAN'JE ČETVRTO _____	14
SKAZAN'JE PETO _____	18
ČINJEN'JE DRUGO _____	19
SKAZAN'JE PRVO _____	19
SKAZAN'JE DRUGO _____	20
SKAZAN'JE TREĆE _____	22
SKAZAN'JE ČETVRTO _____	23
SKAZAN'JE PETO _____	25
SKAZAN'JE ŠESTO _____	26
SKAZAN'JE SEDMO _____	28
SKAZAN'JE OSMO _____	29
SKAZAN'JE DEVETO _____	31
SKAZAN'JE DESETO _____	33
SKAZAN'JE JEDANESTO _____	33
SKAZAN'JE DVANESTO _____	35
ČINJEN'JE TREĆE _____	37
SKAZAN'JE PRVO _____	37
SKAZAN'JE DRUGO _____	39
SKAZAN'JE TREĆE _____	40
SKAZAN'JE ČETVRTO _____	44
SKAZAN'JE PETO _____	44
SKAZAN'JE ŠESTO _____	46
SKAZAN'JE SEDMO _____	48
SKAZAN'JE OSMO _____	49
SKAZAN'JE DEVETO _____	51
SKAZAN'JE DESETO _____	52
SKAZAN'JE JEDANESTO _____	53
SKAZAN'JE DVANESTO _____	55

SKAZAN'JE TRINESTO_____	56
SKAZAN'JE ČETRNESTO_____	57
SKAZAN'JE PETNESTO _____	59
RJEČNIK_____	60

IMENA KOJA ULAZE U OVO PRIKAZAN'JE:

Prolog: Epidavro grad.

Tmor, vilenik.

Sniježnica, vilenica.

Strmogor, kralj od vilenika.

Paolimir i družina.

Skup pastijera.

Srđ.

Dubravko, drug Srđev.

Margarita i druge Margaritine.

Nakazni pakljene.

Glasnik.

Poklisari.

Prikazan prid Dvorom od družine isprazne 22. fevrara 1632.

PROLOG: EPIDAVRO GRAD

Ja sam, drazi moji građani,
kijeh sloboda slatka vlada,
Epidavro¹ grad poznani,
stan čestiti vaš nekada.
5 Vrha dođe² mój visini
bojnih Gota sila od prije,
paka silni Saracini,
čeljad vrlo³ od Libije.⁴
Prve vojske za mē⁵ trudne
10 štete posla sjever mrazni;
druga strana od poludne⁶,
zemlja kotna⁷ zlijeh nakazni.
Moj puk stari s krepkom svijesti
podnije ove teške zgođe,
15 ki s visokom jošte česti
prednje uživa sve slobode.
Posred Graca i Spilana⁸
jedni mirne dni borave;
čestitija družijeh strana
20 lijepe uživa sve dubrave.
Po ovijeh mjestijeh zasve ovako
raspršani živu pose,
srcem skladni svi jednako
od pastijera ruha nose.
25 Mirna se ova njih haljina

¹ *Epidavro* - Epidaurum, grčko-rimski grad jugoistočno od Dubrovnika na mjestu današnjeg Cavtata. Nakon razaranja grada u VII. stoljeću, mnogi njegovi stanovnici naselili su se na mjestu današnjeg Dubrovnika.

² *vrha dođe* - pokori, sruši, pobijedi

³ *vrla* - zla

⁴ Palmotić misli da su Epidaur razorili Goti i libijski gusari Saraceni.

⁵ *mē* - moje

⁶ *strana od poludne* - južna strana

⁷ *zemlja kotna* - zemlja koja koti, koja rađa, daje

⁸ *Grac* i *Spilan* - dva utvrđena mjesta blizu Epidaura

potištena ne ima reći:
svijetle krvi veličina
i u pastijerskoj sijeva odjeći;
svijetle krvi, kâ iz Rima
30 po plemenu slavna izvire,
kâ hrabrenijem građanima
jur naseli moje mire.

Vrh njihove štete sada
(što ne smije smrt neprava!)
35 svraća pastijer krotka stada
i zelena niče trava.

I tuže se ljudi od svita
na umrle dni njihove,
ako silna smrt dohita
40 glasovite još gradove.

Nu se sada ne čudite,
da me u ruhu od gorkosti
s groznijem plačom ne vidite
plakat stare mē žalosti,
45 er vrh ovijeh oštrijeh hridi,
ke mjesto ovo Lavim⁹ zove,
gluho more gdje se vidi
razbijati sve valove,

ima iz praha danas moga
50 pun neumrle niknut hvale
Dubrovnika grad, slavnoga
nad slovinske grade ostale.

Ovi svijetli grad čestiti,
svjetlos moju ki ponovi,
55 dvoriti će i častiti
dalmatinski svi gradovi.

Eto je veće zlobna mora
pridobio poraz ljuti
kralj Pavlimir, ki će odskora
60 bijele mire podignuti.

Put slovinske kraljevine,
gdi djed njegov jur kraljeva,
priko morske on pučine
množ vodijaše brzijeh drijeva.

⁹ *Lavi* (lat. *Laus*) - prvotno ime hridina na kojima je sagrađen Dubrovnik (na zapadnoj strani Grada)

65 I hrabrene cvijet mladosti,
 koju slavni Rim odhrani,
 u vesel'ju i u radosti
 bješe digo k rodnoj strani;
 kad Strmogor kralj prokleti,
 70 ki vilinje vlada vijeće,
 kom su vazda na pameti
 bune, raspi, štete i smeće,
 u studenu Vjetrnjicu,¹⁰
 koja uzdrži vjete prike,
 75 posla Tmora i Sniježnicu,¹¹
 nemilosne vilenike:
 oni vojsku od vjetara
 podignuše, da njih sila
 satire noćas i pohara
 80 slavna drijeva, Bogu mila.
 Nu što višnja moć odredi,
 na svrhu ima svoju doći,
 zaman pakô tamni i blijedi
 opire se višnjoj moći.
 85 Od hrabrenijeh deset plavi,
 ke razagna more prijeko,
 živ je k ovoj sad državi
 s jednom plavi kralj uteko:
 nebu ugodne svete moći,
 90 koje u drijevu nosi svomu,
 činiše mu vrha doći
 hudom moru i plahomu.
 Došastje će tegaj kralja
 moju slavu ponoviti,
 95 i ovu zemlju vrh zemalja
 svijeh slovinskih uzvisiti.
 A prem¹² narod sej¹³ države,
 stari moj puk raspršani,
 svetkovinu punu slave
 100 časti u ovoj lijepoj strani:
 na dan ovi rados nova
 svako ljeto njim dohodi,

¹⁰ *Vjetrnjica* - Valjda spilja u blizini Sniježnice.

¹¹ Tmor i Sniježnica su personifikacija paklenih sila. Na jugu Dubrovnika, u Konavlima, poviše Cavtata postoji brdo Sniježnica.

¹² *prem* - baš, upravo

¹³ *sej* - te

odkli od gnjiva drokunova
 Ilar sveti njih slobodi.¹⁴
 105 Strašni Voaz i nemili,
 strah svijeh stada i pastira,
 u Šipunu¹⁵ staše spili
 polak starijeh mojijeh mira;
 strašni Voaz, štetan toli,
 110 koga ovako ljudi zvalu,
 er se od njega cijeli voli
 jasnijem ustim proždirahu.
 Ah, koliko zmaj prihudi,
 pun otrovi, pun čemera,
 115 njive, dubja, stada, ljudi
 spleasa, obori, pokla, izđera!
 Nu dobrzo srđi kletoj
 vrha dođe Ilar znani,
 tijem se crkvi njemu u svetoj
 120 ovi odluči dan svečani.
 Jeda blaga svetkovina,
 ko¹⁶ ja žudim, dospjet bude,
 a pakljena zla vrlina¹⁷
 tašte upazi svoje trude!¹⁸
 125 Ali evo grđijeh slika¹⁹
 zloga Tmora i Sniježnice!
 Ah, himbena vilenika!
 Ah, himbene vilenice!

¹⁴ Prema predaji Ilar je svetac koji je došao u Epidaur i ubivši strašnog zmaja Boasa oslobodio narod.

¹⁵ *Šipun* - spilja u blizini Epidaura

¹⁶ *ko* - kako

¹⁷ *vrlina* - snaga, moć, žestina; bijes, nasilje, okrutnost

¹⁸ *tašte upazi svoje trude* - ništavnima vidi svoje muke

¹⁹ *grđijeh slika* - ružnih likova, ružnog izgleda

ČINJEN'JE PRVO

SKAZAN'JE PRVO

TMOR, SNIJEŽNICA, kralj
STRMOGOR, skup VILA i VILENIKA

TMOR

- O Sniježnice, drugo hitra,
130 koja kroz moć krepku i jaku
za mnom letiš brža vitra
po ovijeh stranah u oblaku,
gdi kada se sastanemo
sjedinjani u ljubavi,
135 zlijem godinama²⁰ zemlju tremo
na sramotu od naravi,
narugana toli ovako
oblas naša treskovita,
koj se klanja silni pako,
140 ima ostatak pridobita?
To li je zgara odlučeno
da sred ovijeh oštrijeh stijena
naše 'e ime pogrđeno
i splesana naša scijena?
145 I zamani s noćnijem strahom
kralj Strmogor, ne bez smeće,
kon jedzera pod orahom
vilovito skupi vijeće;
vilovito vijeće, u komu
150 naredbe nam dâ obilne,
da dignemo proč hudomu
Pavlimiru vjetre silne.

SNIJEŽNICA

- Prem je ovo mjesto i vrijeme,
Tmore, družo moj premili,
155 u ke smo se mi ročili
jošte u vijeću sastat š njime.

²⁰ *zlijem godinama* - lošim vremenom,
vremenskim nepogodama

Ali već noć tmasta i sinja
sve²¹ prid dzorom mrake krije,
a družba nam još vilinja
160 doletjela ovdi nije.

STRMOGOR

- O hrabrene dike moje,
kijeh svudi je čas i cijena,
od kojijeh se tresu i boje
veličanstva sva pakljena!
165 znate kako prednijeh dana
zli Pavlimir pun slobode
put slovinskih bješe strana
počeo brodit morske vode.
On, vlas ištuć djeda svoga,
170 ki zatjeran jur daleče
iz kraljestva slovinskoga
u države rimske uteče,
doć imaše u ove kraje,
za poplesat našu diku,
175 za dat nami gorke vaje,
ki ne htijahu pristat viku²²:
po došastju er njegovu
nebo prijeti s našijem jadom
oštru od Lava stijenu ovu
180 uresiti tvrdijem gradom,
krstjanska u njem neka vira
(ah da se ovo vijek²³ ne zgodi!)
neumrla posred mira
cavti sveđer u slobodi.
185 Veće vidjeh strahovite
rimske plavi teć vesele,
klisure ove strmenite,
mirnijem pukom da nasele;
veće vidim gdi se opire
190 našoj sili kralj nepravi,
i u tvrde kupi mire

²¹ *sve* - svoje

²² *vik* (uz negaciju) - nikad

²³ *vijek* (uz negaciju) - nikad

puk raspršan po dubravi;
 puk ki ostavi svoj grad stari
 Epidavra, koga od prije
 195 mrazni Goti i gusari
 oboriše od Libije.
 Stare mire zaman strti
 nastojasmo, kad bi sada
 nikli iz njih praha i smrti,
 200 srećnijega porod grada.
 Tijem da ljutoj ovoj rani
 lijek podoban dat se bude;
 prije nego se rasprostrani,
 da joj cknjen'ja ne naude,
 205 o Sniježnice! vrijedni o Tmore!
 kojijeh uspe svijetla slava
 na visoke dvije gore,
 ke su blizu oštrijeh Lava,
 u onu jamu tec'te hrli²⁴,
 210 Vjetrnica ka se zove,
 posred koje vjetri vrli²⁵
 drže stane²⁶ sveđ njihove²⁷.
 Vojsku od vjetâr punu gnjiva
 podignite da navali
 215 na zle plavi ke protiva
 gredu vječnoj našoj hvali.
 Svaku od njih da porazi
 rasrčeno s vjetrim more,
 svakom od njih da zajazi
 220 valovite sve ponore.
 Hudom kralju, vrh svijeh ljudi
 žalostive kî nas čini,
 grob srdito more budi,
 a duh viku ne počini.
 225 Sva njegova uspomena
 sred utopne morske strane
 pokopana, podušena
 u zabitju da ostane.
 Sad skupljeni mi smo odi,
 230 vjerni moji, da čujemo
 kako poso naš prohodi,
 da se vladat bolje umijemo.
 U početku štete tjerat

²⁴ *tec'te hrli* - trčite brzi

²⁵ *vrli* - zli

²⁶ *drže stane* - stanuju

²⁷ *njihove* - svoje

vladôca je mudra djelo;
 235 trudno 'e tešku zlu se opirat,
 koje bude uzrastjelo.
 O Sniježnice, hitra vilo,
 o pametni Tmore znani,
 kažite nam što 'e slijedilo,
 240 i kako smo poslušani?

SNIJEŽNICA

Netom tvoju riječ hrabrenu,
 primogući kralju, čusmo,
 pospješno se u studenu
 Vjetrnicu mi sunusmo.
 245 Vrla vojska od vjetara
 na riječ našu skoči gnjivna,
 da pogubi, da pohara
 čeljad kâ su nam protivna.
 Sve što oblaka crnijeh leti,
 250 zlijeh valova sve što raste,
 sjedini se za proždrijeti
 zlobna jedra, plavi tmaste,
 Na šaptan'je naše jako,
 koje suncu zrake otima,
 255 vjetri, more, nebo i pakô
 sastaše se suproc njima,
 ali sve to bî zamani:
 eto iz naše otet ruke
 Pavlimir se kralj sahrani²⁸
 260 posred Gruža, mirne luke.
 Plavi su ine, mnim, razbijene,
 s jednom samo on dopliva,
 i spravlja se na ove stijene
 doći nami suprotiva.
 265 Nu k ovomu što se kraju
 živ doskito vitez hudi,
 odi, o kralju, ne pristaju
 jadoviti naši trudi,
 nego jošte satrenoga
 270 Epidavra puk nepravi
 pustinjaka vuhvenoga
 svetkovinu danas slavi;
 pustinjaka po kom pasti
 jur vidjesmo huda zmaja,
 275 težak biljeg naše vlasti,

²⁸ *sahrani* - sačuva, spasi

strašan poraz ovijeh kraja.
Strah me iz ove svetkovine
da ne nikne naša šteta.
Svijes mi trne, srce stine,
280 što mi njeko zlo goneta.

STRMOGOR

O kreposti carstva moga,
nitko se od vas ne pripada':
od udarca vijek prvoga
u dubravi dub ne pada.

SKUP VILENIKA

285 Mi se, kralju vedri i slavni,
ne bojimo, ni strašimo,
pače željni i pripravn
svi na volju tvu stojimo.
Gleda' tvoja vlas velika
290 koja slijedi tebe sila
glasovitijeh vilenika
i poznaniijeh hitrijeh vila!
Eto znana Čemernica²⁹,
mudri Covac³⁰, Vitoš³¹ sijedi,
295 Zelengora³² i Toplica³³
slijede tvoje zapovijedi.
Nu ti hitre Kunovice³⁴,

²⁹ *Čemernica* - zle vile imaju imena prema planinama; Čemernica je planina u Bosni blizu Visokog (i u Srbiji blizu Užica)

³⁰ *Covac* - prema pjesniku ime neke planine

³¹ *Vitoš* - Brdo blizu Sofije (na glasu s lijepa vidika)

³² *Zelengora* - planina u Crnoj Gori

³³ *Toplica* - prema pjesniku ime neke planine; inače rijeka u Srbiji

³⁴ *Kunovica* - Tjesnac između Niša i Akpalanke na putu prema Sofiji. Gundulić (*Osman*, III, 209-210) zna da je to tjesnac ("grlo"), dok Palmotić, evo, misli da je planina; i kasnije (I, 521) navodi Kunovicu kao planinu.

koju slijede izabrane
s vilenicima vilenice,
300 ke Planinu Staru³⁵ brane.
Družba ova krepka i jaka
svem bi svijetu odoljela,
a negoli kralja opaka
suprotivne sprave smela.
305 Vrle Gote i Slovine
mi digosmo jur da zbiju
sve Rimjane i Latine
u primorsku Dalmaciju,
a nećemo sada moći
310 hitrijem znanjem bistre svijesti
maloj družbi vrha doći
i njihove sprave smesti!

STRMOGOR

Nije dostojno svikolici
suproč njima da stupimo,
315 samo Tmoru i Sniježnici
oblas našu ostavimo.
Sami su oni krepci i jaci
obraniti našu smeću,
i da se ovi ljudi opaci
320 iz dubrave ove izmeću.
Tijem na vaše stare stane
vi se ostali odijelite,
i s bistrinom svijesti znane
što ima unaprijed doć, pazite.
325 Ti Sniježnice sama i Tmore,
mješte inijeh pomnju imate,
hude naše da zlotvore
poplesate i sharate.

TMOR

Slavni kralju, neka je nami:³⁶
330 neće u zahod sunce pasti,
dokle našijem prijevarami
ne osvetimo tvoje časti.
Pokli oholo gnjevno more

³⁵ *Planina Stara* - Balkan, Stara planina, planina u Bugarskoj

³⁶ *neka je nami* - prepusti to nama

335 zloga kralja ne dostignu,
valovite zasve gore
suprotiva njemu dignu;
strašivije na nje valove
na suhu ću ja poždeći,
iz države mirne ove
340 neka bude ružno uteći.
Mjesta ovega sve mještane
u sumnju ću postaviti,
da je on došo ove strane
pod vlas svoju podložiti.
345 Silnijeh Gota staru plijenu
spomenut ću njih slobodi,
i da zli kralj po plemenu
od njihove krvi izhodi,
neka zemlja sva sumnjiva
350 zasve život vodi u miru,
podigne se suprotiva
nemilosnom Pavlimiru.

SNIJEŽNICA

Ja tve, Tmore, hvalim svjete,
ne može se njima oprijeti;
355 nu da u gore jošte štete
bude upasti kralj prokleti,
ja ću činit da na njega
građani se svi nabune
od Trebinja, sred kojega
360 bosanski se kralji krune;
od Trebinja koje sebi
ime nosi slično dilu,
er u svomu hrani³⁷ krilu
što je bojnomo bjen'ju trijebi³⁸.
365 Njih i Vlahe³⁹ njim susjede,
ki ne znađu još da iz Rima
neprijatelj zlobni grede
za kraljevat Slovinima,
lasno ćemo podignuti,

³⁷ *hrani* - čuva

³⁸ *trijebi* - potrebno

³⁹ *Vlahe* - Vlasima nazivaju Dubrovčani seljake iz dubrovačkog zaleđa (iz Hercegovine)

370 kad im damo razumjeti⁴⁰
da gre s mora gusar ljuti,
tešku plijenu ki im prijeti.
Kad uzbunom mjesta ovoga,
što njegove nijesu osude,
375 dio puka slovinskoga
suproč sebi vidjet bude:
sumnju imajuć da za kralja
njegovi ga primit neće,
iz ovezijeh tja zemalja
380 pun gorkoga straha uteć će.

STRMOGOR

Pod'te, pod'te, vjerni moji,
moje dike glasovite,
sva čas u vas⁴¹ naša stoji,
čuvajte je i branite.
385 Drž'te od smeće sve načine
suprotiva hudijem spravam:
oblas moje veličine
svukoliku vami davam.

TMOR

Pokli naš kralj, mâ Sniježnice,
390 na mjesto nas svoje stavi
ti put plodne Trebinštice⁴²
pospješno se poč pripravi.
Sve Trebinje suproč njemu
užež' hrla, pak se suni
395 i podložna mjestu ovemu
sela i kraje sve nabuni.
U prilici od pastijera
ja ću uhoda odi ostati,
jeda zlobni kralj se istjera,
400 sa svom snagom nastojati.

⁴⁰ *kad im damo razumjeti* - kad ih obmanemo

⁴¹ *u vas* - na vama

⁴² *Trebinštica* - Trebinjsko polje (Popovo polje), kroz koje protječe istoimena rijeka

SNIJEŽNICA

Bjež'mo, evo Pavlimira,
koga ohola družba prati,
ne mogu ga od nemira
ja u obraz pogledati.
405 Naša sila huda i prika
u jedno se sva sastani,
od hudoga protivnika
da nas bljude i obrani.

SKAZAN'JE DRUGO

PAVLIMIR s DRUŽINOM i
SVJETNIK

PAVLIMIR

Moja družbo plemenita,
410 s nebeskome kâ pomoći
sili mora valovita
umjela si vrha doći;
o koja si huđe zgone,
negli ova jedna sada,⁴³
415 podnosila cijec slobode
ka hrabrenijeh srca vlada,
i ovijem našijem trudim
Bog će svrhu kadgod dati:
Bog pomaga, pravijem ljudim,
420 u Boga je lijepo ufati.
Svjetlje iz ognja zlato siva,
a veselo sunce kaže,
sred oblaka kad se skriva,
zrake svoje vele draže.
425 Ova zгода nemiļjena,
ka se noćas nami zgoti
sred svijeh gorcijeh uspomena
bit će slatka čut kadgodi.
U srcu mi njeko ufan'je
430 s razgovorom krepcijem veli
da otjeram sve skončan'je,

⁴³ *negli ova jedna sada* - nego što je ova jedna sada

da ufam dobro našijem djeli⁴⁴.

Nu ako družba naša mila,
u ove kraje ka nas slidi,
435 ne uzbude⁴⁵ se izgubila,
neg se brzo zdrava vidi?

SVJETNIK

Velika je njih nesreća,
Pavlimire kralju znani,
nu tva čes je od svijeh veća,
440 ki plav tvoju sam sahrani⁴⁶.
Što tva od plavi našijeh jedna
srditomu moru odoli,
čijem⁴⁷ družina naša vrijedna
izgubi se s mnogom boli:
445 poznati je da čestitu
tvu vlas ljubi Bog istini⁴⁸
i da on isti osobitu
vrh kraljeva stražu čini.
Hvaljen budi Bog na svemu,
450 njegove su prave osude,
jer da ufan'ju on našem
družbu zdravu vratit bude.

PAVLIMIR

Hvalim krepko vaše ufan'je
i besjede tej viteške:
455 junačko je dugovan'je
podnositi trude teške.
Mao skup, ali pun kreposti,
vi ste, družbo moja mila,
snagu vaše hrabrenosti
460 ne umije slomit nijedna sila.
Rim hrabreni ki nas rodi,
nauke nam svijetle dava,
kô⁴⁹ se u svakoj trudnoj zgoti

⁴⁴ *našijem djeli* - našim djelima

⁴⁵ *ne uzbude* - ne bude (ne uz-bude)

⁴⁶ *sahrani* - sačuva, spasi

⁴⁷ *čijem* - dok

⁴⁸ *istini* - istiniti

⁴⁹ *kô* - kako

krepka uzdrži krepas prava.
465 Kako naša bî požuda,
slovinske smo tegli kraje⁵⁰;
ufam⁵¹ malo da nam truda
do kraljestva moga ostaje.
Na pristolje jeda moje
470 ja doskoro budem sjesti,
drage ćete vi pokoje
uživati s blagom česti.

DRUŽINA

Misao izreni, kralju slavni,
kâ je srcu tvom od smeće,
475 za tebe smo svi pripravn
podnijet trude sve najveće.
Ako 'e vjerna družba tvoja
vele manja nego od prije,
pikračena radi broja;
480 naša krepas kraća nije.
Kud ti 'e drago, ti nas vodi;
i ako ćeš da se iznova
valovito more brodi,
strah nas nije od valova.
485 Velika je tva dobrot, a
svak se od nas njome hvali;
da imamo sto života,
za nju bismo sve podali.
Tijem se, kralju pun svjetlosti,
490 zapovijedat nam ne štedi,
svaki od nas u radosti
čeka tvoje zapovijedi.

PAVLIMIR

Poznam, i nije stvar mi nova,
vrijedne misli i hvaljene
495 mojijeh drazijeh vitezova,
moje družbe prihrabrane.
Zato, družbo mâ ljubjena,
ne kratite vaše trude,
da se družba izgubjena
500 s mnogom pomnjom iskat bude.

⁵⁰ *tegli kraje* - dotaknuli obale

⁵¹ *ufam* - nadam se

Na visoku ovu goru
šes vas hrlo sad uzidi,
po utažnom jeda moru
kojegod se jedro vidi.
505 Po inijeh vrsijeh mjesta ovoga
vi se ostali razdijelite
cijec uzroka ter istoga
pomnijem okom svud pazite,
jeda se dogodi,
510 da družba primila
po sreći gdigodi
bude se shranila.
A moja će pomnja biti,
čim⁵² po žalu grem ovemu,
515 mjesta ovega ime odkriti
i ki ljudi stoje u njemu.

SKAZAN'JE TREĆE

PAVLIMIR *sam*

Sâm sam eto ja bez družbe
sred pustošne sej goleti,
da mi 'e moći moje tužbe
520 ovijem stijenam spovidjeti.
Nijesam žalos moga jada
ponavljati htio njima:
nije korisno da tko vlada
misli odkriva sve družima.
525 Ah, mâ česti huda i prika,
što me ovako ti razdili
od hrabrenijih bojnika
ki su ufan'je moje bili?
Kada cijenjah veseo vele
530 na pristolje moje sjesti,
ti radosti mē vesele
gorkijem jadom dođe smesti,
čijem pogubi, čijem pokopa
hudu u gnjevu prem srditu
535 valovita sred potopa
družbu moju plemenitu;

⁵² *čim* - dok

plemenitu družbu koja
 bješe od rimske cvijet mladosti,
 i od mira i od boja
 540 umijaše sve hitrosti⁵³.
 Od hrabrenijeh deset plavi,
 punijeh zborâ tač kreposna,
 jednu samu meni ostavi
 u milosti nemilosna.
 545 Gdje si dobri Krstimire⁵⁴
 ki u svijeh trudijeh mene slijedi?
 Gdje si, znani Ljubimire,
 slađi od meda u besjedi?
 Gdje si vrijedni Belislave;
 550 gdje si, Urošu moj hrabreni;
 gdje si, hitri Branislave,
 bratučede moj ljubjeni?
 Ja s vam' za'edno priko mora
 veseo gredijah, družu mili,
 555 i od slovinskih vrsi gora
 bjehu mi 'e već odkrili:
 žarki mjesec, noćna svijeća,
 ki stoprva bješe isteko,
 da mâ rados raste veća,
 560 kazaše mi njih daleko;
 krvavome kad koprenom
 sve se nebo naoblači,
 s prijekom bukom i ognjenom
 da nas satire i potlači;
 565 kada od vjetâr vojska hrla
 s plahostim se strašnom pruži,
 ter odsvudi gnjevna i vrla
 zategnu nas i obkruži.
 Oholo se plaho more
 570 rasrčeno taj čas smami,
 i od valova vukuć gore
 podignu se suproč nami.
 Treskovitijem gromovima
 nebo, sipljuć česte plame,
 575 među goram vodenijema
 odkrivaše jasne jame.
 Ne bi srca smiona toli
 koje od straha ne utrnu,
 svakčas vali njih oholi

580 za proždrijet nas veće srnu:
 vojske od vjetâr, sile od mora,
 u združen'ju hudu i kletu,
 od plovućijeh tužnijeh bora
 učiniše smrtnu štetu.
 585 Koja vidjet bi strahoća,
 gdje na očima svijem se vrtili
 sred tamnosti od ponoća
 blijeda slika silne smrti!
 Bog plav moju punoj gnjeva
 590 ote morskoj sam vrlini,
 a od ostalih mojijeh drijeva
 ne znam kê se stvar učini;
 nu ne može ino biti,
 nego u onoj morskoj sili
 595 da valovi prem srditi
 njih su, vajmeh, potopili.
 Ah, nesrećni kralju, kudi
 greš bez drage tve družine?
 Slovini su bojni ljudi,
 600 puni bijesa i vrline:
 s malom moći kê⁵⁵ te vide,
 za kralja te primit neće:
 za mogućstvom vas svijet ide,
 a svak bježi od nesreće!
 605 Nu veselijeh skup pastira
 iz dubrave ove grede,
 prislatkoga puni mira
 među sobom svi besjede:
 poč ću govor njih slušati
 610 iz onega dubja česta,
 jeda uzmoğu uzaznati
 ime i narav segaj mjesta.

⁵³ *hitrosti* - vještine, umijeća

⁵⁴ *Krstimire* itd. - pjesnik izmišlja imena Pavlimirove pratnje

⁵⁵ *kê* - ako

SKAZAN'JE ČETVRTO

*DUBRAVKO, drug Srđev, i skup
PASTIJERA*

DUBRAVKO

Pastijeri tecite,
seljane trubljom sve
615 u crkvu zovite,
da blagdan proslave.
Ovi je dan oni
zli drokun kad pade,
ki stada progoni
620 ki traše livade.
Ilara svetoga
svak hvali, svak slavi,
ki zmaja kletoga
životom rastavi.
625 U svetoj nas crkvi čeka
svom dobrotom Srđ poznani,
od kojega nije čovjeka
svetijega u ovoj strani.
On bez grijeha dobrostive
630 u vesel'ju dni boravi,
i u pogrđi svijeta žive
o studenoj vodi i travi.
Slavna spila stan je njemu
gdi star Ilar sve prilike
635 zгода udjelja punijeh dike
ke će mjestu doć ovemu.
On kroz ovu spilu pazi
sve što iz krila obilnoga
od naravi ploda izlazi
640 cijec raskošje svijeta ovoga:
zlatu, srebro gdje se plodi,
mjed i gvozdje gdi se siječe,
Sava i Drava odkle izhodi,
Visla i Dunav odkle istječe,
645 odkud rijeka od Nester⁵⁶
i od Marice glavu diže,
Drine, Volge i Nepera⁵⁷,

⁵⁶ *Nester* - Dnjestar, rijeka u današnjoj
Ukrajini i Moldovi

⁵⁷ *Neper* - Dnjepar, rijeka u današnjoj Ru-
siji, Bjelorusiji i Ukrajini

i od Neretve nam najbliže,
odkli Vitoš mrazni, odkoli
650 Kunovica ledna niče,
i Planine Stare oholi
u nebesa vrh dotiče
gdje Samokov⁵⁸, gdje Cimara⁵⁹,
gdi Kopônik⁶⁰ rastu gore,
655 Sveta gora⁶¹ gdi udara
zvijezde vrhom a dnom more.
Nu nad sve ino vas puk njega
ljubi, dvori i poštuje,
er od slavna mjesta ovega
660 čudne stvari prorokuje.
Prave da će zgone one,
od Ilara udjeljane
posred spile sve⁶² priklone,
nami brzo bit poznane.
665 Još ga čini glasovita
nad svu vrijednu čeljad odi
lijepa i mlada Margarita
ku njegova sestra rodi.
Slavne vile krv izlazi
670 od onoga slavna bana
ki Brgata⁶³ jur porazi,
hudi poraz ovijeh strana:
kletu gusu, sred sjevera
ledenoga ka se rodi,
675 huda sreća i namjera
dotjerala bješe odi,
i čijem krvnik nesmiljeni,
pun objesti, pun vrline,
bez milosti hara i plijeni
680 župe, sela sej krajine,
od junačke stignut ruke

⁵⁸ *Samokov* - mjesto u Bugarskoj bogato
željeznom rudom. Zna za nj i Gundulić
(Osman, III, 223).

⁵⁹ *Cimara* - planina u Bugarskoj

⁶⁰ *Kopônik* - Kopaonik, planina u Srbiji

⁶¹ *Sveta gora* - Atos, najsjeverniji od tri
halkidijska poluotoka u Egejskom moru,
poznat po brojnim manastirima

⁶² *sve* - svoje, odnosno njegove

⁶³ *Brgat* - selo i brdo iznad Dubrovnika;
Brgat je inače i legendarni kradljivac,
kojega spominje i Gundulić u *Dubravci*.

plijen i život dospje u jedno,
i pravedne plati muke
za činjen'je nepravedno.
685 Lijepa dikla svom dobrotom
svijetlijeh djeda zrak⁶⁴ ne taji,
plemenitijem nje životom
svi se diče ovi kraji.
Srđ, nje dundo vrijedni i znani,
690 ki se veseo nad sve ine
spravlja na ovi dan svečani
Ilarovo slavit ime,
jutros u istok dzore bile
s mnogom pomnjom nju odpravi,
695 da u crkvu skupi vile
raspršane po dubravi:
s vijencim cvijeća razlikoga
k nama će brzo one doći,
svetkovinu dana ovoga
700 spravne hvalit sa svom moći.
A i mi odi, družbo mila,
čijem čekajuć njih stojimo,
slavna Ilara slavna dila
skladnijem glasom proslavimo;
705 prisvetoga pustinjaka
svaki u slatkoj poj ljubavi,
razložno je vrsta svaka
da njegovo ime slavi.

SKUP

Zdrav sveče, nebesom
710 i Bogu ugodan,
ki slavnijem čudesom
prosvijetli ovi dan!
Tva slava, tva dika,
tva krepos po svijeti
715 zamjerna, velika
svud slove, svud leti.
Pogledaj pun mira
s nebeske države
vrh ovijeh pastira
720 tvoje ime ki slave.

⁶⁴ *zrak* - pogled

DUBRAVKO

Ti učini jur da pusta
država ova ne ostane,
čijem drokunu silnu iz usta
ote stare nje mještane.
725 Kon visocijeh bijelijeh mira
Epidavra slavna grada,
koga se ime svud prostira,
a on u prahu leži sada,
strašiva se jaza gleda,
730 kobni Šipun, jama huda,
strahoća se nje spovijeda
za veliko čudo svuda.
U njoj staše nesmiljeni
silni drokun grda stvora,
735 komu idahu plami ognjeni
iz čeljusti i iz pozora.
Klete srde slično djelim
bješe Vojas ime vrlo,
er mogaše volom cijelim
740 zajaziti jasno grlo.
Ispod štetna nje stupaja,
da ti od straha srce utrne,
užeženo tle od vaja
puštavaše magle crne,
745 a u čemeru silna paha
smrt nemila dočim staše,
isprid usta punijeh straha
na daleko svak bježaše.
Nemilosni zmaj oholi,
750 satarišuć mjesta ova,
dubja skrši, polja ogoli
travu opali, vode iztrova,
splesa njive, podrije luge,
pokla ovčare, pobi stada,
755 da od velike osta tuge
puk zapanjen i pun jada;
kada oštroj u kostreti
iz istočne dođe strane
s neba poslan Ilar sveti,
760 da izliječi naše rane.
Vedre slike⁶⁵, slatka glasa
suprotiva našem jadu
on se ukaza, a do pasa

⁶⁵ *slike* - izgleda, vanjštine

blag nosaše sijedu bradu,
765 od konopa pās pritvrđi
visaše mu do dno peta,
blijed, bosonog, u pogrđi
sve držaše stvari od svijeta

SKUP

Zdrav sveče, nebesom
770 i Bogu ugodan,
ki slavnijem čudesom
prosvijetli ovi dan!
Tva slava, tva dika,
tva krepos po svijeti
775 zamjerna, velika,
svud slove, svud leti.
Pogledaj pun mira
s nebeske države
vrh ovijeh pastira
780 tvoje ime ki slave.

DUBRAVKO

Kad pustinjak Bogu mili
vidje poraz srde klete,
zaplaka se i procvili
tužna mjesta, jadne štete;
785 i roneći grozne suze,
sklopi ruke, na tle pade,
ter višnjega molit uze
da samiri naše jade.
Kako teške, kako vruće
790 on uzdahe k nebu uputi,
božje vlasti primoguće
tešku srdžbu za prignuti!
Sve što veće s molbom slidi,
toliko mu veće iz oči
795 rijeka od suza teć se vidi,
verno srce ka svjedoči.
S krepkom vjerom sadružena
molba u rajske dvore uleti,
i od višnjega bi primjena,
800 ko željaše starac sveti,
koji, kad se Bogu umoli,
usta i s krepkom zapovijedi
viknu da ga zmaj oholi

po pučini morskoj slijedi.
805 Na riječ svetu tad zapliva
po valovijeh drokun ljuti,
i čemerom, punijem gnjiva,
more otrova i zamuti.
I čim krugom oholime
810 kudu vije, glavu stresa,
s bijelijem valim sione dime
podizujući put nebesa,
strahovitijem pod bremenom
uzvišeno sinje more
815 s jedovitom mutnom pjenom
podizaše česte gore.
Plov otrovni zada svima
morskijem vilam sumnju hudu,
da se od riba stada nima⁶⁶
820 rastrovati sva ne budu.
Na kraj župe Žrnovice⁶⁷,
kon tekuće bistre vode,
gđi s pastjerim pastjerice
na mekahni žô dohode,
825 plovući se tijek ustavi
srditoga strašna zmaja
komu Ilar slavni spravi
zgrađu od drva vrhu kraja.

SKUP

Zdrav sveče, nebesom
830 i Bogu ugodan,
ki slavnijem čudesom
prosvijetli ovi dan!
Tva slava, tva dika,
tva krepos po svijeti
835 zamjerna, velika,
svud slove, svud leti.
Pogledaj pun mira
s nebeske države
vrh ovijeh pastira
840 tvoje ime ki slave.

⁶⁶ *nima* - nijema

⁶⁷ *župa Žrnovica* - Župa dubrovačka, područje uz more između Dubrovnika i Konavala

DUBRAVKO

Jur u gorkom dočijem strahu
 puni smeće i bljedila
 neizbrojna čeljad stahu
 ta zamjerna pazeć dila;
 845 na riječ jednu starca sveta,
 svikolici da ju vide,
 za izgorjet zvijer prokleta
 na drvenu zgrađu uzide.
 Zgrađa ončas užezena
 850 pod otrovnijem tijelom planu,
 a dim crni iz plamena
 ote svjetlos bijelu danu.
 Od žestoke od bolesti⁶⁸
 ku gorušti plami uzroče,
 855 silna srda puna bijesti
 usiono zviždat poče,
 a kroz usti nje otrovne
 tač nemio ijed se sunu,
 da u crnu dimu skrovne
 860 malo⁶⁹ plame ne podunu.
 Od zviždan'ja strahovita
 more uspregnu, gora zamnje;
 od čemera jedovita
 dim požutje, plam potamnje.
 865 Plam potamnje, nu veseo
 u svoju se sliku vrati,
 i dobitnik u pepeo
 čemernoga zmaja obrati.
 U pepeo srda prika
 870 obraćena bi ureda
 nu u pepelu ne osta slika
 od pepela neg od ijeda.
 Ilar pade na koljena
 sa svijem pukom zaedno i tebi
 875 uze srca podnižena
 hvale davat, kralju od nebi.
 Koja vika odasvudi
 veselijeh se glasa otvori,
 kad nemili drokun hudi
 880 u pravednom ognju izgori!
 Slavna sveca slavno ime
 zamjernoga rad čudesa

⁶⁸ *bolesti* - boli

⁶⁹ *malo* - umalo

odsvud glasom općenime
 dizaše se do nebesa.

885 Luzi, polja i dubrave,
 njive, gore, vode, spile,
 čestit biljeg i pun slave
 od radosti daše mile.
 Tiho more jošte k tomu
 890 od raskošne dođe mnoge
 pustinjaku prisvetomu
 celivati svete noge;
 tiho more, ke, nadmeno
 u zô način, potom toga
 895 od slavnoga sveca istoga
 prid svijem pukom bi sniženo.
 Dolerije, Hoje i Lera⁷⁰
 tad pomrča stara slava,
 i krstjanska poče vjera
 900 sred ovezijeh sjat država.
 A na slavu slavna Ilara
 sazidana crkva uzrasti,
 gdi svetoga sred otara
 njegove se ime časti.

SKUP

905 Zdrav sveće, nebesom
 i Bogu ugodan,
 ki slavnijem čudesom
 prosvijetli ovi dan!
 tva slava, tva dika,
 910 tva krepos po svijeti
 zamjerna, velika,
 svud slove, svud leti.
 Pogledaj pun mira
 s nebeske države
 915 vrh ovijeh pastira
 tvoje ime ki slave.

⁷⁰ *Dolerije, Hoja i Lero* - božanstva iz stare (pra)slavenske mitologije, često se spominju u narodnom pjesništvu u zakletvama, zazivima i sl.

DUBRAVKO

Ali evo Margarite:
lijepa vila u slobodi
s sobom vile plemenite
920 u Ilarovu crkvu vodi.
S puta im se uklonimo,
pa š njim' tance pune slave
ovijem poljem izvedimo,
kô je običaj sej države.

SKAZAN'JE PETO

*MARGARITA, skup VILA i
PASTIJERA*

MARGARITA

925 Vesel'mo se, druge mile,
dan čestiti eto sinu,
kad s pastijerim lijepo vile
slavnu čine svetkovinu.
Pustinjaka vrijedna Ilara
930 svaka hvali, svaka slavi,
strašna zmaja ki pohara
i mir ovoj dâ državi.
Dokli bješe srda prika
sred poguba našijeh živa,
935 ova zemlja svakolika
staše u tminah žalostiva;
u svjetlilu sad veliku
vesela je nad sve ostale,
svomu slavnom slobodniku
940 neizbrojne dajuć hvale.

VILA PRVA

Prije vile i pastijeri
o vesel'ju ne mišljahu,
nego kô će klete zvijeri
ubjegnuti srdžbu plahu⁷¹;

⁷¹ *plahu* - strašnu, koja plaši

945 sada od vila i pastijera
drage družbe svud se vide,
slatka ljubav, prava vjera
kijeh uresom mnozijem slide.

VILA DRUGA

Prije bez voćke i bez cvitja
950 viđahu se sve livade
žalosnoga svoga bitja
uzdišući teške jade
ne mogaše nijedna vila
ljubljenomu svom pastijeru
955 s darom vijenca draga i mila
svjedočiti svoju vjeru;
ponosito sada svudi
voće raste, cvijetje zene,
i raskošnoj u razbludi
960 livade se sve zelene,
lijepo vile sve slobodne
s bijelom dzorom zaedno ustaju,
s dražijem svojijem vijence ugodne
u razbludi ter spravljaju.

VILA TREĆA

965 Ne smijaše pomisliti
pastijerica nijedna prije
na kladenac bistri otiti
bijelo lice da umije;
u svoj ovoj sada strani
970 nije kladenca gdi u ljuvezni
ne vode se tanci izbrani,
ne poju se slatke pjesni.
Tim⁷² s pastijerim ovijem sada
i mi tanac izvedimo,
975 i našega u slobodi
slobodnika proslavimo.

(Odi se izvodi tanačac.)

⁷² *tim* - stoga, zato

ČINJEN'JE DRUGO

SKAZAN'JE PRVO

PAVLIMIR

Lijepe i mirne strane od svita!
Vrijedna puka i naroda!
Poznati je da čestita
980 š njim stanuje sveđ sloboda.
Plemenite vrste od vila!
Dragoća je njih gledati!
Nije me mogla morska sila
ljepše u mjesto dotjerati.
985 U srcu mi 'e želja mnoga,
tvrd u njemu grad zgraditi
i od došastja ovdí moga
glas vjekovit ostaviti.
Ali koja jača želja
990 moje srce veže i mami,
koja me ovo ljubav strijelja,
koji me ovo žegu plami?
Lijepa vilo Margarita!
Tva me ljepos rajska veže,
995 tva me krepos glasovita
mami, strijelja, ranja, žeže.
Plemenitijeh Slovinčica
u gizdavom lijepom zboru
među zvijezdám ti Danica
1000 objavi se mom pozoru.
Prislatka se tva besjeda,
svijetlo pleme ka svjedoči,
meni učini slađa od meda
a od sunca svjetlje oči.
1005 Nu kud srneš Pavlimire?
Ovo li su tvoju puti?
Kud se miso tva prostire?
Kud se odluka tva uputi?
Što će svijetla rijet gospoda
1010 kad začuju ljubav ovu
vrh slovinskijeh ki naroda
na kraljestvo tebe zovu?
Ne mogu ino; vil izbranu
ljubiti 'e meni sila:

1015 ona 'e mlados mû svezanu
rajskom dikom zarobila.
Ona 'e srcu mom gospoja,
ona meni zapovijeda
da je slijedi miso moja,
1020 da ju dvori, da je gleda.
Tot ćeš ove dat izgled⁷³,
mâ mladosti, tvojoj družbi,
sve živote ki ne štede
izgubiti na tvôj službi?
1025 Nije ti vrijeme ljubít sada,
izgubjene žali plâvi,
ke satraše pune jada
gnjevni vali i nepravi.
Da to li ću ja umriti
1030 bez uresa nje rajskoga,
i u nevrijeme izgubiti,
nju ne gledajuć, mene istoga?
Vrat' se, svijesti ma, razlogu,
ne izgubi tvoga suda;
1035 kraljestvo ištem, a ne mogu
kralj od mojijeh bit požuda!
Bez tebe mi, rajska vilo,
kâ kraljuješ bitju momu,
nije kraljevstvo drago i mило,
1040 nijesam ja drag meni istomu.
Pavlimire, s tve plahosti
i s tve želje nedostojne
plemenitijeh tvojijeh kreposti
ne pocrni zrake bojne!
1045 Ne, ne lijepu djevojčicu,
svijetla obraza, slavnu djelim,
ja za dragu vjerenicu,
ne inako, imat želim:
po zakonijeh vjere prave
1050 ja je hoću osvojiti...
Nu gre k meni iz dubrave
vjerna družba. Što će biti?

⁷³ *izgled* - primjere

SKAZAN'JE DRUGO

PAVLIMIR i DRUŽINA

PRVI DRUG

Svijetli kralju Pavlimire,
tvoju mladost razveseli,
1055 i izdeni zle nemire,
ki su tvoje srce smeli.
Mirnu, blagu, plemenitu
mi smo našli čeljad odi,
mirnije se na sem svitu
1060 vrste od ljudi ne nahodi.
Epidavra bojem strena
pradjedi su rod njihovi,
ki jur glasom svijetla imena
kolonije rimske slovi.
1065 Dolerije, Hoje i Lera
nije spomene odi sada;
rimske crkve prava vjera
svijeh požude skladno vlada.
Stare idole sve njihove,
1070 prije neg poznani bi Bog pravi,
među svoje Rim bogove
u Panteon⁷⁴ crkvu stavi.
A prem⁷⁵ danas slavna Ilara,
krstitelja svoga slave,
1075 silna zmaja ki pohara,
strašni poraz sve države.
Na njegove se dan svečani,
kako je pravo i dostojno,
lijepo čeljadi u ovoj strani
1080 vidi mnoštvo neizbrojno.
Nu nad sve ino lijepijeh vila,
što nam srca svijem zanosi,
zamjerna je ljepos mila

⁷⁴ *Panteon* - glasoviti hram svih bogova u Rimu. Palmotić smatra da su i božanstva poganskog Epidaura spadala među bogove kojima je posvećen taj hram, što dakako nije točno jer je riječ o slavenskim bogovima. Palmotić misli da su stanovnici antičkog Epidaura također bili "Slovini".

⁷⁵ *prem* - baš, upravo

sunačan pogled, zlatne kosi.
1085 Drobne ruže, bijele lijere
svom bjeloćom dobivaju,
iz usta im med izvire,
cvijeće niče gdje stupaju.
Gustijem borim gaj spleteni
1090 učini nam u radosti,
da vidimo neviđeni
neizmjerne njih ljeposti.

PAVLIMIR

I od mene pun uresa
lijepijeh vila skup se upazi:
1095 svijetlom suncu od nebesa
prilični su njih obrazi.
Među njim' se ponosita
vedrom slikom, blagom riči,
lijepa i mlada Margarita
1100 jak božica rajska diči.

DRUG DRUGI

Tej diklice dike drage
s inijem stvarim nam je odkrio
jedan pastijer čudi blage,
ki je u putu nas susrio.
1105 Svi knezovi i svi bani,
ke slovinska zemlja ima,
svi hercezi i svi đupani,
svijetlijem rodnom i djelima
plemenitu djevojčicu,
1110 kojoj mnogu ljubav nose,
za svu dragu vjerenicu
bez pristanka žude i prose;
nu ona, kojoj, možebiti,
nebo odluči bolje sreće,
1115 mlađahna se zavjeriti
za nijednoga od njih neće,
Bivši tva vlas nevjereni,⁷⁶
plemeniti kralju izbrani,
nu ako lijepa i hrabrena
1120 djevojka se za te hrani?

⁷⁶ *Bivši tva vlas nevjereni* - budući da tvoja vlast nije vjereni

Kad bi ti nju isprosio,
a nas jošte nevjerene
po zakonu sadružio
za družice nje ljubjene;
1125 cijec korisna toga dila,
i s koristim puna hvale,
tva bi kruna svijetla bila
nad kraljeve sve ostale,
er bi lijepu ovu stranu,
1130 ku sloboda rodna slavi,
držo uvijek zavezanu
s prijateljstvom i ljubavi.

PAVLIMIR

Kreposni su vaši svjeti
od nemale dike i cijene,
1135 a i ja sam na pameti
imo misli tej hrabrene;
pače mi je dohodilo
jošter na um večekrati,
da bi odi dobro bilo
1140 jedan lijep grad sazidati,
od koga bih učinio,
draga družbo, vas građane,
i s vam verno sadružio
lijepe vile ke vas rane⁷⁷.

DRUG TREĆI

1145 Ta 'e besjeda draža nami
neg sunčane gledat zrake:
združiti s mladijem djevojkami
nevjerene tve junake;
svijetli ures njih ljepote,
1150 kijem se klanja zrak sunčani,
naša srca i živote
sveza, ustrijeli, smami, zani.

PAVLIMIR

Miso vaša, ka je općena,
na pameti bit će meni,

⁷⁷ *ke vas rane* - koje su vas ranile

1155 a ja nijesam tvrda stijena,
da ne ćutim plam ognjeni;
nu najprije, drazi moji,
razlozi nam svi govore,
da se družba nač nastoji,
1160 ku zanese priko more.

DRUG PRVI

Mi smo, kralju, rad te svrhe,
i da volja tvoja slidi,
sve obišli kraje i vrhe;
nu se nijedna plav ne vidi.
1165 Šes junaka utoliko
na onoj gori stražu čine,
koja more svekoliko
gleda i ove sve krajine,
jeda višnja vlas velika,
1170 kako srca naša žude,
od vrline mora prika
njih shranila danas bude:
da i oni s nam slobodni
u ljuvenom slatkom raji
1175 s lijepijem vilam stan ugodni
u ovoj zemlji uživaju.

PAVLIMIR

Sakrij se svak s strane
pastira skup grede
njihove da znane
1180 čujemo besjede.
Lijepo su š njim' vile,
ne vidjeh uvike⁷⁸
tač blage i mile
i svijetle prilike.

⁷⁸ *uvike* - nikad (uz negaciju)

SKAZAN'JE TREĆE

*SRĐ, PAVLIMIR i DRUŽBA, skup
PASTIJERA i VILA*

SRĐ

- 1185 Pastiri ugodni
i vile čestite,
ki život slobodni
u miru vodite,
kijem ova dubrava
1190 svjetlja je nad sve ine
slovinskih država
kraj ove krajine!
Hvaljen Bog veliki,
ki danas dopusti,
1195 u ognju zmaj priki
da život svoj pusti;
zmaj koji nekada
čestita mjesta ova
pun štete, pun jada
1200 pogubi, rastrova.
Svetoga Ilara
i s glasom i s djeli
vrh slavna otara
dosad smo slavili;
1205 sad se u spilu svi njegovu,
gdi ja stojim, pospješimo,
svetkovinu da u njoj ovu
u vesel'ju dovršimo.

PAVLIMIR

- Blaga srca cijenim da je
1210 ovo oni Srđ hvaljeni,
ki odi slavan po sve kraje
u velikoj slove cijeni.

SRĐ

- Čujem glas od ljudi!
Koja 'e družba ono,
1215 ku resi odsvudi
oružje smiono?
Vitezi tko ste vi?

- Kud, odkle vi grete?
U ovoj dubravi
1220 koju stvar ištete?

PAVLIMIR

- Pastijeri, mir s vami!
S strane strah vrzite:
vašijema zamljami
mači ovi ne prijete;
1225 nije razlog da vašoj
prislatkoj slobodi
neobični nose boj
nijedni narodi.

SRĐ

- Kreposna te tva besjeda,
1230 o viteže plemeniti,
svijetle od krvi opovijeda,
ne krati se nami odkriti.

PAVLIMIR

- Ako 'e vami došo ikada
na uši svijetle glas pun slave
1235 Radoslava koji vlada
slovinske ove sve države:
Prid Časlavom hudijem sinom,
ki vlas silom ugrabi mu,
bježeć s vjernom on družinom
1240 jur se u slavnom shrani Rimu.
S plemenitom on vladikom,
prava vjera s kom ga ugodi,
dni provodeć s mnogom dikom,
Petrislava sina rodi.
1245 Hrabrenoga Petrislava
ja Pavlimir sin ljubjeni
put slovinskih grem država,
gdi 'e kraljestvo staro meni;
a to er, buduć Časlav kleti
1250 jur za svoje grijeha prijeke
usilovan bio umrijeti
sred utopne vržen rijeke,
mene na vlas djeda moga
svi slovinski bani zovu.

1255 Jedva gnjeva od morskoga
u dubravu dođoh ovu:
 valovita morska sila,
ka je ostale moje plavi,
kô se bojim, potopila,
1260 jedva moju plav ostavi.
 Hvala Bogu ki me shrani
po velikoj svôj milosti
u čestitoj vašoj strani
gdje stanuju sve kreposti

SRĐ

1265 Svijetli kralju Pavlimire!
u kojoj se strani od svita
svijetlijem glasom ne prostire
tvoja krepos plemenita?
 Tko da ne zna pod nebesi
1270 glasovito tvoje pleme,
ke se kraljim hrabrenijeme
kako nebo zvijezdam resi?
 Pazeć svijetla i vedroga
tvoga obraza lijepu diku,
1275 Radoslava, djeda tvoga,
plemenitu poznam sliku.
 Još bih dijete kad nekada
dođe u ovu on dubravu,
na dan isti koga sada
1280 ponavljamo diku i slavu.
 Mnogo lijepijeh vitezova
njega združi punijeh hvale;
vedra slika nu njegov
nadhodijaše sve ostale.
1285 Zato, kralju plemeniti,
pokli tebe čes vesela,
za dan ovi počastiti,
u ove kraje jes donijela:
 i ti i vrijedna družba tvoja
1290 u čestitu spilu hodi,
gdi pustinjak Ilar stoja
ki Višnjemu toli ugodni.
 Ja namjesnik slavnu Ilaru,
ki ove časti ne dostojim,
1295 za običaj⁷⁹ našu staru
u nje skutu sada stojim.

⁷⁹ Imenica *običaj* je u ženskom rodu.

Hodi, nu se ne zasrami,
svijetli kralju, tva vedrina,
ako rimskih veličina
1300 nač ne budeš među nami;
 pače se uči segaj dana,
kô se drže u nescijeni
i bogatstva naglo iskana
i dvorovi uzvišeni.
1305 Nu ako gnjivna morska sila
(nijesu tašte mē osude)
u ovi te kraj donila
cijeć koristi naše bude;
 nu ako Višnji blag i mio
1310 od morskoga huda gnjeva
danas bude sahranio,
koja tebe slijede drijeva!

PAVLIMIR

O slavnoga pustinjaka
namjesniče vrijedni i znani,
1315 i ja i družba mojih junaka
dobrotom smo tvom svezani;
 tim gremo veseli
dan ovi čestiti,
kô srce tve želi,
1320 jedino slaviti.
 Ah, da Bog dopusti,
kô milos tva pravi⁸⁰,
da morskijeh od usti
shrane se mē plavi!

SKAZANJE ČETVRTO

MARGARITA i DUBRAVKA

MARGARITA

1325 O Dubravko, drugo moja,
ku prijateljstvo drago i milo,
bivši još ja sred povoja,

⁸⁰ *pravi* - kaže, govori

davno je sa mnoom sjedinilo,
 da, odkli smo zaljubljene,
 1330 želje i misli moje i tvoje
 nam su objema otkrivene,
 ko da u jednom srcu stoje,
 koja ovo nova želja,
 ku ne oćutjeh nigda prije,
 1335 moje srce veže i strijelja
 i ledenu miso grije?
 Koji ovo gos čestiti,
 lijepa uzrasta, vedre slike,
 nas je došo počastiti?
 1340 Koje u njemu sjaju dike!
 Da se nije dundu momu
 on za kralja povidio,
 po licu bi svom samomu
 krv kraljevsku svjedoćio.
 1345 Mnogi bani i gospoda
 (ništa otajno tebi nije)
 slovinskoga od naroda
 i od pitome Dalmacije
 jesu mlados mû⁸¹ dvorili,
 1350 i blagoćom snižna lica
 prosili me i dvorili
 da im budem vjerenica;
 nu ja, ka sam dosle od leda
 na neizbrojne molbe bila,
 1355 s jednoga sam sad pogleda
 živ se u oganj satvorila.
 Netom vidjeh obraz mili,
 netom začuh riječ medenu,
 mê se od mene srce odili,
 1360 moja odluka stara uvenu.
 Ili me ovo nerazložna
 njeka želja veže i hita,
 kojoj srca sva podložna
 umrljih⁸² su ljudi od svita;
 1365 ili Višnji zgar odredi,
 da s vitezom nijednime
 ne sklopi se i ne slijedi
 vjera moja negli š njime.
 Nu nećista ljubav ako
 1370 u mojemu srcu ovo je,
 na činjen'je koja opako

⁸¹ *mû* - moju

⁸² *umrljih* - smrtnih

hoće snižit želje moje:
 prije ognjeni plamen s nebi
 vrhu glave moje sleti,
 1375 neg ja učinim stvar na svijeti,
 svijetla časti, suproć tebi.

DUBRAVKA

O družice, draža meni
 nego od oči svjetlos mila,
 s razlogom si tvoj ljuveni
 1380 novi oganj meni odkrila;
 želja u srcu zatajana,
 ku gorušta ljubav budi,
 neotkrivena kako rana,
 s vele većom štetom udi.
 1385 Ja ti rekoh većeokrati,
 da ne može tvoja dika
 bez ljubjena druga stati,
 bez dragoga vjerenika.
 To bi našoj u dubravi
 1390 ti se brojiti sama htjela,
 ka daleče od ljubavi
 mlađahne bi dni provela.
 Zaludu ti te kreposti;
 ne da narav ljubežljiva,
 1395 neg od tebe da uživa
 rod priličan tvoj kreposti:
 tim nijedno čudo nije
 da ovi vitez vrijedni i znani
 svom dobrotom od svijeh prije
 1400 tvoju mlados stravi i zani,
 ni ti ckvrniš tvojijeh dika,
 paček se imaš rijet hvaljena,
 želeć imat vjerenika
 svijetla kralja i hrabrena.
 1405 Prignut je ljubiti
 kreposna svak dila,
 vrijednos je na sviti
 svijem draga i mila;
 toliko veće kad
 1410 svijetô se nahodi
 nje srcu čovjek mlad,
 kojojzi gospodî.
 Nu ako Božja vlas velika
 njega u ove kraje iznese,
 1415 za nać tebi vjerenika

ki dostoji tve urese:

Višnji, ki pravo svijet vlada,
i zna ljudske sve požude,
kad se umrla svijes ne nada,
1420 uzvisit ju često bude.

MARGARITA

Bogu davam ja se u ruke
i sniženo njega molju⁸³
da on ispuni mu odluke,
da on vlada moju volju.

SKAZAN'JE PETO

MARGARITA, DUBRAVKA i
PASTIJER

PASTIJER

1425 O gospođe plemenita,
ljubljeni te dundo zove!

MARGARITA

Što ima biti da me pita,
ke će stvari biti nove?

PASTIJER

Čestiti su i veseli
1430 glasi i po te srećni dosti:
Paolimir te vidjet želi,
stravljen s rajske tve ljeposti.
On u spilu kô se uputi
s tovojijem dundom kreposnijeme,
1435 s mnogom željom želeć čuti
glasovito vaše pleme:
Srđ, veseo da pogodi

⁸³ *molju* - molim

požudami⁸⁴ kralja znana,
reče da krv vaša izhodi

1440 od hrabrenijeh svijetlijeh bana.

Kô mu vaše slavne dike
i pradjeda vrijedne izbroji,
na te svrnu sve besjede,
kô se uresu tvom pristoji.

1445 Od njegova, reče, roda
da ti ostala sama jesi,
kojoj Višnji krepos poda
neizmjernu zgar s nebesi.

Kliče tad kralj plemeniti,
1450 da ne može bit inako
neg da ures tvoj čestiti
zdrži u sebi dobro svako,
i srećniji da bi bio

vjerenik se tvoj nazvati
1455 neg od svijeta velik dio
gospodovat i vladati.

Na besjede tej žuđene
Srđ, veseo s tvoje sreće,
po tvu milos maknu mene;
1460 o gospođe, ne ckni veće.

DUBRAVKA

Vidiš, drugo mâ ljubjena,
kô dostoje vrijedna dila,
da je požuda tva hrabrena
na pameti Bogu bila.

1465 Vrijedni i lijepi vi ste oba,
i nitko vas ne nadhodi:
bî dostojno u jedno doba
vaša ljubav da se rodi.

MARGARITA

Mâ je ljepos nedostojna
1470 svijetlom kralju da omili;
ali gredem dobrovojna
gdi me zove dundo mili.

⁸⁴ *pogodi požudami* - ugodi željama

SKAZAN'JE ŠESTO

TMOR i SNIJEŽNICA

TMOR

Sreća je naša poprav htjela,
o Sniježnice, mâ ljubavi,
1475 da si se ovdî sa mnom srela,
gdi me jutros ti ostavi;
tim mi spovjeđ, drugo mila,
naši posli kô prohode?
Ke si zemlje nabunila?
1480 Ke si smela ti narode?

SNIJEŽNICA

Kô⁸⁵ se od tebe, Tmore, odijelih,
sa svijem srcem nastojeći
naše odluke da po djelih
svršene se budu reći,
1485 pomna, skrovna i najpreče
u smrdeću pođoh spilu
u tmastomu koje krilu
sumporana voda teče;
sumporana voda koju
1490 nemilosni dusi pjene
u pakljenom nepokoju
s Flegetonta⁸⁶ rijeke ognjene.
Od nečistijeh tu nakazni,
kijeh vlas naša silno kune,
1495 činih donijet kroz drum jasni
kletu glavnu od pobune,
pak usionom namazana
mastim ka je čudne moći,
hrlo uzjahah ovan vrana
1500 ki iz tamne dođe noći.
Na ovnu ovemu pokrivena
leteć crnom u oblaku,
kô je običaj naša općena
po noćnomu letjet mraku,

⁸⁵ *Kô* - pošto, nakon što

⁸⁶ *Flegetont* (Piriflegetont) - u grčkoj mitologiji jedna od rijeka u podzemnom svijetu, kojom teče plamen

1505 na Babu se spustih rijeku,
i vrgoh se strmovrata,
gdje najjače vode teku
sred plahoga kolovrata⁸⁷.

Ustavi se smiona voda
1510 na mê riječi vilovite
i put lastan meni poda
kroz ponore jazovite.
Ja po tmastijeh leteć jazih
uz pukline, uz litice,
1515 u jedan se čas upazih
nakraj bistre Trebinštice.⁸⁸

Tu, da miso naša jaka
steći bude vjeru veću,
priobražena i od ulaka
1520 uzeh sliku⁸⁹ i odjeću;
načinih se dobro čuti,
a užegoh taj čas plahe
Trebinjane na boj ljuti
i susjede njima Vlahe.

TMOR

1525 Njih nabunit nije stvar mučna,
bivši ona vrsta od ljudi
nabunljiva i naučna
na privare naše svudi.

SNIJEŽNICA

Taštijem strahom poharana,
1530 donijeh glase njim neprave,
da gre gusa nepoznana
žeći i plijenit njih države,
i ako nije njih požuda
u zlo upasti od svijeh gore,
1535 da oružani odasvuda
hrlo budu doć na more.
Muke, stoke, djecu, žene,

⁸⁷ *kolovrat* - vrtlog, vir

⁸⁸ "Palmotićevo podzemlje pozna klasične (Flegetont - Vergilije) i domaće (jahanje na ovnu, Trebinštica) elemente." (R. Bogišić)

⁸⁹ *sliku* - izgled, lik

strašiv stavih njim prid oči.
 Na glas ove uspomene
 1540 svak na oružje gnjevan skoči.
 Od pobune glavnja ognjena
 čini da se svi poplaše,
 ka mi u ruci neviđena
 sione iskre izmetaše.
 1545 Kô ih vidjeh punijeh smeće
 i da njihov plam srditi
 bez velike sile neće
 nijedna voda ugasiti:
 po svijeh župah mjesta ovoga
 1550 hrlo stupaj moj upravih,
 tere glasom zlijem svakoga
 u veliku smeću stavih:
 nije vlaha ni pastijera
 ki je čuo mê besjede,
 1555 odi oružan ter ne grede
 zlobni gusar da se istjera.
 Malo, pak ćeš pun bljedila
 rukom tegnut, kralju hudi,
 kô progoni naša sila,
 1560 poplesat ju koji žudi!

TMOR

Vele izvrsnijem putom hodi
 naša sprava po mom sudu;
 utoliko ni ja odi
 danas nijesam stô zaludu.
 1565 Ali je trijeba bilo meni
 proč s načinim prem hitrima,
 budući mi Srđ vuhveni
 vazda bio na očima;
 Srđ vuhveni, sa svom moći
 1570 našoj sili ki se opire,
 i hoće nam vrha doći
 i čas splesat naše vire.

SNIJEŽNICA

Tej zlostari riječ opaka
 ne dâ da se puk privari
 1575 lažom našijeh taštijeh čari:
 mora, uroka, vukodlaka;
 naše vile od planine,

kijem varamo čeljad ludu,
 pustolovice, upirine
 1580 prid njime su sve zaludu.

TMOR

Na sramotu ja njegovu
 na dan ovi svijem veseo
 svukoliko čeljad ovu
 sumnjivijem sam strahom smeo.
 1585 U miso sam stavio njima,
 od šta se oni često boje,
 da 'e Pavlimir došo iz Rima
 smesti davnje njih pokoje,
 da na stražu sve⁹⁰ slobode
 1590 stave pamet⁹¹, oči otvore,
 da od velike stan gospode
 njim koristan bit ne more.
 A uzdignu laži moje
 Margarite vile vira,
 1595 ku zli dundo vjerio je
 za zlobnoga Pavlimira.
 Vjera im ova teško poda
 sred besjeda mojijeh sumnjiti
 da prćija njih sloboda
 1600 nemilom će kralju biti.⁹²
 Mrmorit su svi počeli
 suprotiva kralju kletom;
 ima ovi dan veseli
 s kom velikom dospjet⁹³ štetom.
 1605 Nu da zli kralj sa svijeh strana
 zameten se vas upazi,
 prije neg buna od mještana
 izagne ga i porazi,
 od druga ću ja njegova
 1610 Krstimira uzet sliku,
 adrijanskijeh ki valova
 za njim brodi silu priku.

⁹⁰ *sve* - svoje

⁹¹ *stave pamet* - obrate pozornost, usredotoče se, pripaze

⁹² *da prćija njih sloboda nemilom će kralju biti* - da će njihova sloboda biti miraz nemilom kralju, tj. da će izgubiti slobodu ako Pavlimir dođe na vlast

⁹³ *dospjet* - završiti

Nesrećni ću glas mu dati
da 'e njegova družba mila,
1615 što ne umijemo još ni znati,
u moru se potopila;
sâm ja da sam gnjevne vale
i srdito more prijeko,
na pustošne vržen žale
1620 sa zlom dušom jedva uteko.
Slika druga ljubjenoga,
koga on vele gleda i cijeni
od govora bit će moga
dobar svjedok, neka je meni.

SNIJEŽNICA

1625 Dobra tvoja ta je odluka,
nu moj život miran nije
dokle ista moja ruka
zloga kralja ne ubije.
Zato uputi ti se veće,
1630 kô si u srcu namislio,
zlobnoj gusi zle dat smeće
kroz pogubni glas nemio;
ja ću ostat odi sama,
radi posla da ovoga
1635 iz paklenijeh činim jama
glavnju donijet sna smrtnoga:
njom ću njemu neviđena
činit smrtni san zaspati
i ovijem nožem nesmiljena
1640 pogubit ga i zaklati.

TMOR

Ti ostani, ja ću poći;
nijedne varke ne pustimo
da zlobnoga naše moći
neprijatelja pogubimo.

SKAZAN'JE SEDMO

SNIJEŽNICA i NAKAZNI PAKLJENE

SNIJEŽNICA

1645 Pokli ja sam odlučena
da mû⁹⁴ miso s djelim združim;
raspršana, raspletena,
stresam prutom, zemlju kružim,
lijevom nogom bosonoga
1650 u strašivi krug ulazim,
put zapada triš mrkloga,
triš na istok jasni pazim.
O nakazni strahovite,
da izvršim mû požudu,
1655 iz pakla mi donesite
sna smrtnoga glavnju hudu!
Jošte cknite? Još krzmate?
Zlobni dusi, još vas nije?
Ali od mene vi čekate
1660 kletve i riječi strašivije?
Sad, sad ako ne dođete,
jedovita i rasrčena
ne zatajah⁹⁵ strašna imena
od koga se svi tresete!

NAKAZNI

1665 O gospođe naša davnja,
pusti ognjene srdžbe tvoje:
nosi ti se kleta glavnja,
na zapovijed tvoju evo je.
I ako ć' da te mi slijedimo,
1670 zapovijed nam i naredi;
svi čekamo, svi žudimo
tve moguće zapovijedi.

SNIJEŽNICA

Za sada mi, dusi vrli,
ne služite za stvar inu;

⁹⁴ *mû* - moju

⁹⁵ *ne zatajah* - neću zatajiti

- 1675 vratite se opet hrli
u pakljenu strašnu tminu.
Gorim, sva sam jedovita,
prika i vrla izvan mire,
od krvi me žeđa hita!
- 1680 Gdje si, hudi Pavlimire?
Goruštu ću žeđu moju
tvojom krvim ugasiti.
Što već pazim, što već stoju
ter ga ne grem poraziti?
- 1685 Ali eto zli kralj grede
i š njim moj Tmor pun poraza.
Hitro ti je tuđa obraza
on lažive uzeo izgleda:
po hođen'ju, po prilici
- 1690 Krstimir je pravi vidjet.
Njega paze svi bojnici;
Pavlimir je počeo blijedjet.
Mjesto mu ću podat, neka
primi sada gorke muke
- 1695 taštom lažom glasa prijeka,
pak ću izvršit mē odluke.

SKAZAN'JE OSMO

*PAVLIMIR, TMOR u prilici
KRSTIMIRA i DRUŽINA*

PAVLIMIR

- Krstimire moj ljubjeni,
sasma težak i nemio
od ljubjene družbe meni
1700 danaska si glas donio.
Ti, moj dragi družo izbrani,
sada skaži meni, kako
njih pogubi more opako,
kô⁹⁶ ti život tvoj sahrani?

⁹⁶ *kô* - kako

TMOR

- 1705 Znaš noćašnje, kralju, sile,
i kô svuda uokoli
na nas bjehu naripile
gnjevne vode, vali oholi.
Čijem u strašnoj ovoj smeći
- 1710 tva nam plav se s oči dignu,
po velikoj koju sreći
silno more ne dostignu,
vihri, valovi i nebesa
nemilosno, jaoh, odveće
- 1715 (sva mi od straha put⁹⁷ se stresa,
čijem povijedam moje nesreće)
ostavit se nas ne htješe
dokli, ohola puni gnjeva,
ne razbiše, ne proždriješe
- 1720 sva nesrećna naša drijeva.
Vrijedna Uroša plav najprije,
za početak zao nam dati,
čijem njom silni vihar vije,
s jedrima se svijem izvrati;
- 1725 izvrati se i iz dna svoga
izgubjenoj svoj družini
posred mora potopnoga
nemilostan grob učini.
Kâ se oćutje tada tuga!
- 1730 Koji urnebes posta od ljudi,
gdi po šteti svoga druga
svak pogubu svoju žudi!
Za Urošom plâvi sve ine,
da prikratim mē govore,
- 1735 u razlike zle načine
satarisa plaho more:
njeke zgodom strahovitom
rastresene, raščijane,
potonuše valovitom
- 1740 u ponoru ukopane;
njeke vrljih posred plata⁹⁸,
čijem se strahom rvu i vrte,
od ponorna kolovrata
strene ostaše i prožderte;
- 1745 na jednu se pun vrline
s neba strašan šijun spusti,

⁹⁷ *put* - tijelo

⁹⁸ *plata* - bura, vihor

i dignutu u visine
vrže moru u čeljusti;
mû⁹⁹ plav sila plahijeh vala
1750 o žestoke razbi stijene;
sva se utopi družba ostala,
sreća iznese živa mene:
na maloj se cki¹⁰⁰ držeci,
pun žalosti, straha i vaja,
1755 jedva mogoh smrti uteći,
sred pustošna vržen kraja.
Sreća moja bi velika,
er te, kralju, nađoh odi,
da po meni zna tva dika,
1760 što se tužnoj družbi zgodi.

PAVLIMIR

Ah, zgrade opake
i hude odveće,
ja vijeku ovake
ne čekah nesreće!
1765 Ah, družbo mâ mila,
ljubjena, jedina,
koji grijeh, kâ bila
u vas je krivina,
da vaše dni budu
1770 valovi srditi
u gnjevu prihodu
nemilo skratiti?
Kud da se ja bez vas
uputit sad budem?
1775 Kraljevsku kô da vlas
nesrećan dobudem¹⁰¹?
Zavidna nebesa,
potreba kojijem bi
vašega uresa,
1780 uzeše vas k sebi,
naš jošte umrla
uzdrži zemlja ova,
na svako zlo hrla,
svijem štetam gotova.
1785 Al ki ostasmo, mili družbi,

⁹⁹ *mû* - moju

¹⁰⁰ *cki* - dasci

¹⁰¹ *dobudem* - dobijem

ne šted'mo se ni kratimo
da u žalosnom plaču i tuzi
smrtnu slavu pripravimo
izgubjenoj našoj družbi.

SKUP

1790 Svak procvili, svak proplači,
kaži gorke svak žalosti:
valovita smrt potlači
plemenite cvijet mladosti;
rijeke od suza svak prolijevaj.

PAVLIMIR

1795 Smrtnu sliku, družbo mila,
devet crnijeh drijeva spravi:
valovita morska sila
koliko nam lijepijeh plávi
shara, proždrije i pogubi,
1800 da sred ove mirne strane,
gdje neizbrojna čeljad hode,
uspomena vječna ostane
od nesrećne naše zgrade,
od priljute naše česti.

SKUP

1805 Svak procvili, svak proplači,
kaži gorke svak žalosti:
valovita smrt potlači
plemenite cvijet mladosti;
rijeke od suza svak prolijevaj.

PAVLIMIR

1810 Devet vitijeh još čepresa
u dubravi usijecite,
i većega radi uresa
devet oganj užežite,
kako je pravo i dostojno.
1815 Razlog prosi¹⁰², zakon pita
od prijateljstva i ljubavi,

¹⁰² *Razlog prosi* - razbor (razum) traži

mrtva družba plemenita
da se od svijeh hvali i slavi
žalostivom uspomenom.

SKUP

1820 Svak procvili, svak proplači,
kaži gorke svak žalosti:
valovita smrt potlači
plemenite cvijet mladosti;
rijeke od suza svak prolijevaj.

PAVLIMIR

1825 Jošte oružjem, punijem slave,
osam panja poklopite,
da izgubjenijeh drijeva glave,
vojevode, počastite
kijeh utopi silno more.
1830 Nu najprije vrhu svega,
da se u crkvi molit bude
za njih duše vlas Višnjega,
svokolike koga osude
moguće su i pravedne.

SKUP

1835 Svak procvili, svak proplači,
kaži gorke svak žalosti:
valovita smrt potlači
plemenite cvijet mladosti:
rijeke od suza svak prolijevaj.

PAVLIMIR

1840 Prosti, prosti, družbo mila,
kijeh se zgoda od nas plače,
ako naša ova dila
žalostiva ne izjednače
dostojan'je vaše sada
1845 Jeda Višnji meni poda
moje kraljestvo osvojiti,
od slovinskih svijeh naroda
činit ću vas ja slaviti,
da sved' vaša žive slava.

TMOR

1850 Nećeš, zli gusare,
tuj stignut požudu,¹⁰³
naše ako privare
zamani ne budu.

SKAZAN'JE DEVETO

*Jedan od BOJNIKA straže, PAVLIMIR i
SVJETNIK*

BOJNIK

Bježi, kralju plemeniti,
1855 iz himbene sej krajine,
ako nećeš izgubiti
tebe i tvoje sve družine.

PAVLIMIR

Ka 'e pripravna još nesreća
na nesreće naše ovo?
1860 O bojniče, što 'e ta smeća?
Ki su glasi? Što je novo?

BOJNIK

Množ od mještana oružana
prijeti nami poraz hudi,
pod oružjem sa svijeh strana
1865 neizbrojni teku ljudi:
praće, hrbe, strijele, luci,
noži oštri i kopjače,
pripravne su svijem u ruci
da nas satru i potlače.
1870 Množ najveća niz goru ovu,
ka se imenom Brgat zove
u srditu gnjevu usionu
put dubrave grede ove.

¹⁰³ *tuj stignut požudu* - tu ispuniti želju

1875 Oni su nam, od svijeh gori,
uhitili i svezali
pet junaka ki na gori
na straži su sa mnom stali.
Smrt nemilu njima prijete
i plav našu hoće užeći;
1880 jedva plahe od njihove
ja sâm mogoh srdžbe uteći.

PAVLIMIR

1885 Od šta smeća ta izhodi?
Nijesmo danas u ničemu
dali uzroka mjestu ovemu
da s oružjem na nas hodi!

BOJNIK

1890 Ne znam uzrok ja od smeće;
znam da gnjivan svak udara,
vapijući: ubi', shara'
zle gusare i grabeće;
zato, kralju vrijedni i znani,
ako je tebi mila glava,
ne stoj veće u ovoj strani,
iz nemilijeh bjež' država.

PAVLIMIR

1895 Ja da utečem, ja da dilo
meni učinim nedostojno!
Nije se bježat naučilo
moje prid nikijem srce bojno!
Desnica moja dokli 'e zdrava,
i u njoj sablja može stati,
1900 ne ima straha moja glava,
ni se umijem ja bojati.
Nepravo se bojnič svaki
vitez zove, sablju paše,
s kijem pribiva strah opaki,
1905 prike zgone koga straše;
zato, družbo mâ viteška,
ki ste u Rimu još naučni
sva podnosit djela teška,
i trudi vam nijesu mučni,
1910 segaj skupa nabunjena

ne bojmo se, ni strašimo,
snagom srca svi hrabrena
naše druge slobodimo.
Hod'mo, hod'mo njim protiva,
1915 da, koga od njih uzbudemo
ove od smeće naći kriva,
pod žestoki mač pošljemo.
Razlog ki je s nam, mnim, da je
priporučen višnjem Bogu,
1920 a velika sila ostaje
slaba i tašta pri razlogu.

SVJETNIK

Smiri tvoje srce vrijedno,
kraljeviću plemeniti,
za čas tvoju svi ujedno
1925 s tobom spravni mi smo umriti;
nu bojnika s brojem malim
veliku se mnoštvu oprijeti,
te odluke ja ne hvalim,
prem smioni ti su svjeti.
1930 Veličanstvu tvom uz množnom
nije dostojno da se opira
zatjecan'ju nerazložnom
nabunjenijeh od pastira.
Tijem se na plav uklonimo,
1935 ku nam užeć oni prijete,
i u krilu se nje branimo
od protive svake i štete.
Užežena kad bi bila
plav, a nam se opet odi
1940 po nesreći dogodila
suprotiva kojagodi,
od nesvjesne njih nabune
gdi bismo se sahranili,
kraljevske li tvoje krune
1945 plemenitu čas branili?
S plavi ćemo po načinu
od pobune krivca odkriti,
i pedepsat zlu krivinu,
i bojnik sloboditi.
1950 Jošter ćemo čuvat poći
što je razlog da čuvamo:
Bogu mile svete moći,

u nje¹⁰⁴ krilu koje imamo,
Polonije, Domitile,
1955 Pankratija, Srđa i Baka,
i hrabrene Petronile,¹⁰⁵
slavnijeh moći družba jaka.
Nada sve ino križ prisveti
na kom božiji sin izbrani
1960 za grijeh ljudski hotje umrijeti
u našem se drijevu hrani.
Ovo je naše sve ufan'je,
i proć smećam štit i snaga,
naša krepos, naše iman'je,
1965 draže od svega zlata i blaga.

PAVLIMIR

Hod'mo na plav, razlog pita¹⁰⁶,
da se od nas bljudu i brane
slavna telesa i čestita,
Bogu mile moći izbrane,
1970 jeda one krepke i jake
učine nas da splešemo
neprijatelje naše opake
i njih zlobu pedepšemo.
Ah, moj vječni nepokoju,
1975 toli ću se ja dijeliti,
i odi samu dragu moju
vjerenicu ostaviti?
Ne mogu ino, nje ljepotu
za sad oći¹⁰⁷ meni je sila:
1980 zbogom dušo moja mila,
zbogom dragi moj životu!
U mjestu se nijednomu
vjera i ljubav mâ ne skrati,
zatravljenom srcu momu
1985 ti ćeš vazda kraljevati.

¹⁰⁴ *u nje* - u njenom (lađinom)

¹⁰⁵ Imena svetaca čije moći nose Pavlimirovi pratioci.

¹⁰⁶ *razlog pita* - razum traži

¹⁰⁷ *oći* - ostaviti

SKAZAN'JE DESETO

TMOR u prilici KRSTIMIRA

Dobro izvedoh mê požude:
hitro uvedoh kralja zloga,
neka mene držat bude
Krstimira za dragoga.
1990 U obličju slike ove
nabuniti poč ću sada
skup družine sve njegove,
da se dobru već ne nada;
bolje česti da ufan'je
1995 veće bude ostaviti,¹⁰⁸
da s ubozijem kraljem stan'je¹⁰⁹
korisno im neće biti.
Rijet ću bojni da Slovini
za kralja ga primit neće;
2000 malu cijenu da svak čini
male od moći, male od sreće;
da iz slovinskih istijeh strana
ova buna sva izhodi
i da vojska oružana
2005 suproć njemu grede odi.
Ja znam kô ću mê odluke
uputiti, kralju kleti:
znat ćeš ke su tvoje muke,
znat ćeš ki su moji svjeti!

SKAZAN'JE JEDANESTO

*MARGARITA, DUBRAVKA i SKUP
VILA*

MARGARITA

2010 Ah, nesreće ljute moje!
Što bi ovo, vajmeh meni?

¹⁰⁸ *bolje česti da ufan'je / veće bude ostaviti* - da napusti nadu u bolju sudbinu

¹⁰⁹ *stan'je* - boravak

Dijelio se, pobjego je
moga srca kralj ljubjeni!
Ah, nemila česti prika,
2015 željna ti si mojijeh šteta;
jedan dan mi vjerenika,
poda i uze, jaoh, opeta!
Oh, nije ti zaman bila
rana huda mom životu,
2020 što si mene učinila
u djetinjstvo m¹¹⁰ sirotu!
Majku i ćaćka ljubjenoga
mlađahnoj mi prije zaplijeni;
vjerenika sad miloga
2025 nemilosno grabiš meni.
Ah, moj dragi, ah, moj mili
Pavlimire, m^a ljubavi!
Kud otide? Kud se odili?
Kuda uteče? Što me ostavi?
2030 Jedva biljeg vjere prave,
slatki celov meni poda,
a iz ove tja dubrave
priko morskijeh bježiš voda;
jedva slavnu tvu desnicu
2035 s mom desnicom združī ujedno,
a tvu dragu vjericu
sad ostavljaš nepravedno.
Kud se moja riječ prostire,
ter neprava tebe pravi?
2040 Nijes ti neprav, Pavlimire;
moji su isti, jaoh, nepravi:
njih nabuna nerazložna
tebe smete i otjera,
da ostanem ja podložna
2045 na plač vječni pun čemera.
Ali, ako u čemernu
ti se odijeli nepokoju,
zašto mene s tobom vernu
ne povede ljubi tvoju?
2050 Moje srce ti se odnio;
i m^e tijelo, jaoh, ponesi!
Ah, što me si ostavio!
Slatko ufan'je moje, gdje si?

¹¹⁰ m^e - moje

DUBRAVKA

Djevojčice plemenita,
2055 koliko su muke tvoje
ljute i gorke, toliko je
tvoja želja razložita;
nu se ufan'je tve ne krati,
jeda Višnji podat bude,
2060 da se on k tebi brzo vrati
prem kako su tve požude.¹¹¹

MARGARITA

Ufan'je je malo moje,
draga drugo, vajmeh meni!
Dijelio se, pobjego je
moga srca kralj ljubjeni.
2065 Ne puti se, jaoh, ne puti,
dragi kralju, sam bez mene;
m^a se mlados snažna ćuti
s tobom brodit morske pjene.
2070 Ili u Rim hoćeš ili
u slovinske zemlje poći,
svud sam s tobom spravna doći,
ne ostavi me, brače mili!
Rim se sramit neće mnome:
2075 moji se stari, puni hvale,
rimskom krvi hrabrenome
diče i rese nad sve ostale.
Jaoh, ako me za tvu drugu,
kô mi obeća, neć' primiti,
2080 za tvoju me primi slugu,
vjerna ću ti sluga biti;
i u miru i u boju
slijediti ću spravan uvike
plemenitu mlados tvoju
2085 i tve trude svekolike.
Ali vjetar riječi moje
sve odnosi, vajmeh meni;
dijelio se, pobjego je,
moga srca kralj ljubjeni!

¹¹¹ *prem kako su tve požude* - baš kakve
su tvoje želje

SKUP

2090 Na ove riječi, na plač ovi,
djevojčice ucviljene
pristali bi svi valovi
i omekšale tvrde stijene.

MARGARITA

Dijelio se, i za njime
2095 ucviljena ja ne hodim,
moju mlados da na vrime
vječne od muke oslobodim!
Ako plavi, jaoh, njegove
sad ne budem ja zastati,
2100 metnut ću se¹¹² u valove
i za njime zaplivati.
Od bojazni, jaoh, strašivo
momu tijelu more nije;
ali mrtvo, ali živo,
2105 samo k njemu da doplije.
Kad me mrtvu on upazi,
neće biti tvrđi od stijena
da ga boles neizrečena
kroz smrt moju ne porazi.
2110 Volim, volim ja umrijeti
i bit morska utopnica,
privarena neg se rijeti
i ostavljena djevojčica.
Lijepe vile, družbo izbrana,
2115 bjehte mi vi spravile
sred ovega blaga dana
pjesni od pira drage i mile;
spravite mi plačnoj sada,
čijem se dragi moj dijelio,
2120 smrtne pjesni pune jada,
ukop tužan i nemio.
Zbogom druge mê čestite;
zbogom zemljo rodna ostani;
zbogom pastijeri ostanite,
2125 zbogom dundo vrijedni i znani!

¹¹² *metnut ću se* - bacit ću se

SKUP

Margarita kud se uputi?
Hod'mo za njom, mile druge,
od velike da je tuge
ne porazi vaj priljuti.

SKAZAN'JE DVANESTO

SKUP PASTIJERA

I.

2130 Zle ti goste posred stana,
zle ti, Srđu, zete primi,
da sloboda naša izbrana
ockvrnjena bude š njimi.
Ne, ne, družbo vrijedna i mila,
2135 oprimo se sa svom moći,
da ne može huda sila
nami ovako vrha doći.

II.

Ne pustimo da sloboda
hrabrena se na tle obali,
2140 od naroda do naroda¹¹³
ku smo dosle uživali.
Epidavro, naš grad stari,
koga bojni Rim porodi,
niče, uzrastje, i ostari,
2145 i umrijet će u slobodi.
Plemenitijeh izbor ljudi,
kakono se odi sada
u dubravi ovoj sudi,
na izmjenu taj grad vlada.
2150 Način ovi od vladan'ja
najbolji je u naravi,

¹¹³ *od naroda do naroda* - od koljena do koljena

er u njemu bez bojan'ja
svak slobodne dni boravi.

III.

Odi oholom i oštrumu
2155 samosilju vlasti nije,
blage pravde sud nikomu
ne taji se i ne krije.
Odi od malijeh¹¹⁴ mjesto ne ima
silno gospostvo i mržeće,
2160 kojih mogućstvo gradovima
bude od vječne štete i smeće.
Odi na stô ne zasjeda
mnoštvo i svake skup čeljadi,
koja, u vlasti kad se ugleda,
2165 vas grad smete i razgradi.

IV.

Tere ćemo, družbo vrijedna,
segaj dana mi trpjeti,
da sloboda naša vrijedna
na ovi način bude umrijeti?
2170 Da mi, koji od vijek vika
po sebi se jur vladamo
za gospara, za silnika
inostranca kralja imamo?
Da kroz žensku jednu glavu
2175 u žestokoj ljutoj smeći
izgubimo prednju slavu,
za nam istijem bit mrzeći?

V.

Prije nadmeno more obkrúži
i potopi naše zgrade,
2180 nego da ova zemlja služi
i sloboda naša pade.
Sloboda je plemenita
draža od svega srebra i zlata,
sve bogastvo segaj svita

2185 njoj podobna nije plata.
Hod'mo, hod'mo guse klete
s plavim užec i pobiti,
ki s nevjernom vjerom prijete
nam slobodu ockvrniti.
2190 Ovijeh ljudi krv izvire
od zlijeh Gota ki nemili
staroga su bijele mire
Epidavra oborili.
I susjedi Trebinjani
2195 suproč njima eto ustaju;
i po vrhu i po strani
kijeh nahode, sve hitaju.
Pet su od njih dosle nami
družbe od ove dovedeni,
2200 u skrovenoj ki se jami
hrane na smrt osuđeni.
Strimo¹¹⁵ ovako i ostale;
utoliko učinimo
bojnu igru punu hvale,
2205 da se jače š njima udrimo.

(*Odi se čini moreška s lucim i stijelami.*)

¹¹⁴ *od malijeh* - od puka (Palmotić zastupa aristokratsku vlast, a vlast puka donijela bi "vječne štete i smeće")

¹¹⁵ *Strimo* - uništimo

ČINJEN'JE TREĆE

SKAZAN'JE PRVO

SRĐ i skup PASTIJERA

SRĐ

- Ah, ljudska umrla¹¹⁶
pameti, ah, kako
slijepa si i hrla
suditi opako!
- 2210 Bježote danas vi,
pastijeri hrabri,
sumnjivijem strahom svi
nepravo smeteni,
mneć staru slobodu
- 2215 splesanu paziti,
i tuđem narodu
i kralju služiti.
Nije došo, moji drazi,
Pavlimir kralj odi
- 2220 da vam kraj porazi
ni da vam gospodi;
ovo je oni znan
vitez pun uresa,
vam davno obećan
- 2225 i određen s nebesa
koga vi od mene
u skrovnoj tamnosti
većekrat hvaljene
čuste pjet kreposti.
- 2230 On će ovu dubravu
učinit svijetlu; a vi
na nju bunu nepravu
digoste sumnjivi.
Vaše će on ime
- 2235 do neba dignuti;
a vi boj biti š njime
hoćete priljuti.
Njega je čes vesela¹¹⁷

¹¹⁶ *umrla* - smrtna

¹¹⁷ *čes vesela* - dobra sudbina

- za vaše čestite
2240 koristi donijela;
a vi ga gonite.

SKUP

- Samiri se, Srđu znani;
nije ova bila sumnja prika
u slobodnoj ovoj strani
2245 bez uzroka bez velika.
Budući se nerazložni
glas prosuo da mi imamo
biti sluge i podložni,
ki, što je služiti, ne poznamo,¹¹⁸
- 2250 kako hoćeš da u smeći
od pastijera svak ne bude
na oružje bojno teći,
da slobodu rodnu bljude?
Kraljestvo je nad zlijem svima
- 2255 nam mrzeće i nemilo,
kô je starim Rimljanima,
roditeljem našijem, bilo.
Nu bivši nam ti odkrio
da je Sniježnica i Tmor hudi
- 2260 ovi zlobni glas iznio
smeću općenu ki probudi,
Dubrava se sva smirila,
i veselo kaže lice,
vuhovita znajući dila
- 2265 zloga vješca i vještice.

SRĐ

Neka ih, neka, brzo ima
od nebeske višnje moći
nepravednijem njih¹¹⁹ djelima
zgar pravedan plata doći!

¹¹⁸ *ki, što je služiti, ne poznamo* - koji ne znamo što to znači biti sluga

¹¹⁹ *njih* - njihovim

2270 Malo stoje zloće hude,
nu im se vječna muka hrani;
kralj će omekšat vrijedni i znani,
kad privare njih znat bude.

SKUP

Uhićenijeh pet junaka
2275 mi smo njemu slobodili,
i himbena djela opaka
vilenika njim otkrili.
I ti učini mudro dosti
što si starijeh šes pastira
2280 poslo u kralja Pavlimira
da ga mole da nam prosti.
A i susjedni Trebinjani
kijem bi dano razumjeti,¹²⁰
da je on gusar ki njih strani
2285 nemilosnu plijenu prijeti,
bivši u mjestu čuli ovemu
da je on Slavim kralj vlašiti,
pošli su se ončas njemu,
podniženo pokloniti.
2290 Nu nepuča tva ljubjena,
ku prid svijem ti pastijeri
za čas veću tvoga imena
za svijetloga kralja vjeri,
ne hteć ni čas počekati,
2295 pošla je s družbom lijepijeh vila
molit mu se blaga i mila,
da se natrag opet vrati;
neće od mraza ni od leda,
ni kamene bit naravi,
2300 na zrak jedan nje pogleda
da sve srdžbe ne ustavi.

SRĐ

Veće ga je utožila,
veće š njime grede odi.
S ove vjere, družbo mila,
2305 nami vječna čas izhodi:
lijepa je dikla i hrabrena,

¹²⁰ *kijem bi dano razumjeti* - koji su bili obmanuti

ke će ime bit sveđ slavno,
vjerenica određena
svijetlom kralju s neba odavno.

2310 Od imena nje čestita
u ove će jošter kraje
doć kraljica plemenita,¹²¹
da svet u njih život traje:
Margarita djeva koja,
2315 za potvrdit vjeru pravu,
izgubiti rusu glavu
ne krati se i ne boja.
Sveta crkva, bojna zgrada,
zgrađena će od nje biti,
2320 ka će svoga rodna grada
mire čuvat i braniti.
Hodi, kralju izabrani,
hodi, uzročē naše sreće
nam s nebesa obećani
2325 grad zidati počni veće.
Nikni, lijepi Dubrovniče,
nikni, nikni, slavni grade,
odkli žarko sunce istiće,
dokli u more opet pade;
2330 grade, vječna gdje sloboda
ima držat svoje pristolje,
svijetla utjecat gdje gospoda
u teške će sve nevolje.
Grade, iz tvoga ti ćeš krila
2335 rađat brzijeh sto brodova,
kijema morskijeh od valova
prijeka će se klanjat sila.
Oni, brodeć sinje more
puni glasa vjekovita,
2340 u rodne će nosit dvore
obilnosti svega svita.
Još će u pozna ljeta doći,
iz dubrave tko će ove
Erkulove stupe¹²² proći,
2345 i otkrivat zemlje nove.

¹²¹ Prema predaji u Dubrovniku je proživjela svoje posljednje dane Margarita, žena hrvatskog kralja Stjepana (XI st.).

¹²² *Erkulove stupe* - Herkulove stupove ili Gibraltarski tjesnac; dubrovački pomorci su zaista sudjelovali u otkrivanju Novog svijeta.

SKUP

Zamjerno ti on besjedi;
svak besjedu ovu zori;
redovniče slavni, slijedi,
Bog po tebi to govori.

SRĐ

- 2350 Tako drž'te, moji ljubjeni;
Ilar slavni, Bogu mili,
sve objavi ovo meni
u čestitoj svojoj spili.
U žestokoj onoj smeći,
2355 ku s Sniježnicom Tmor uzmnoži,
na molitvi ja stojeći,
nedostojan sluga boži,
i moleći snižno Boga
ki sniženijeh lasno čuje,
2360 vrh smetena mjesta ovoga
da se smiri i smiluje;
iznenadi na oči moje,
ke lijevahu suza rijeke,
snu priličan pokoj dô je,
2365 da zamjerne vidim slike,
er se ončas meni ukaza
pun svjetlosti, pun uresa
jedan starac vedra obraza,
drag dvoranin od nebesa.
2370 Pustinjak sam Ilar, reče,
pođ' navijesti tvomu puku,
na oružje da ne teče,
da ostavi smionu odluku;
Pavlimir je u ove strane
2375 cijeća vaše došo česti,
koju moguć nije smesti
da vas¹²³ na nju pakô ustane.
On će od mnoge dike i cijene
odi čestit grad zgraditi,
2380 i s vam druge sve hrabrane
s vašom voljom sjediniti,
u kraljestvo pak će svoje
kraljevati miran poći,
neka sumnje vam nikoje
2385 od njegove nije moći.

¹²³ *vas* - sav

SKUP

Tebi Višnji dava znati
bez ikakve danas tmine
slavna djela, zgođe istine,
ke će se odi događati.

SRĐ

- 2390 Udjeljane odi slike
u kamenu živcu od mene
danaska će svekolike
tebi biti odkrivene.
Mjestu i kralju toj objavi,
2395 i da smiri svak se veće,
uzroke im odkrij od smeće.
Reče, a mene san ostavi.

SKUP

Prem velici ti su dari,
ke nam Višnji obećava.

SRĐ

- 2400 Dosta ću vam čudnijeh stvari
kazat, družbo mâ gizdava.
Boga hvalit mi hodimo
dokli dođe kralj čestiti,
srećno slike pak pazimo
2405 s kijeh će slava naša iziti.

SKAZAN'JE DRUGO

SNIJEŽNICA

Ah, kako se, o Sniježnice,
proć naravnoj tvôj vrlini¹²⁴

¹²⁴ *proć naravnoj tvôj vrlini* - protiv tvoje prirodne zloće

od prihude ubojice
ljubovnica draga učini!
2410 Kako srdžba tva žestoka,
gnjevnijem ognjem razgorena,
od sunčana bi dva oka
u plam ljuven obračena!
Ja se spravljah da pogubim
2415 kralja, moga protivnika;
mješte omraze sad ga ljubim,
i za njime mrem bez lika.
Neviđena bjeh ga veće
snom smrtnijem ušikala,
2420 i kacigu s primržeće
glave njemu razvezala;
kada svojom on ljeposti
misli uzbudi moje ognjene,
i gizdave sve mladosti
2425 vedrijem zrakom sveza mene.
Bjeh se veće pripravila
na ubojstvo priko i vrlo,
jedovita i nemila,
nepravo mu priklat grlo;
2430 nu vrat njegov bjelji od snijega
desnici se moj oprije,
ka se prostrije grlit njega
što ga htijaše zaklat prije.
Spravljahu se usti ove
2435 napojiti krvi hude;
sad medene pit celove
u razbludi slatkoj žude.
U srce mu još krvavi
hotijah zabit handžar ovi;
2440 ali on srce moje ulovi
jakom strijelom od ljubavi.
Glavnja se od sna nije donijela
iz pakljene meni jame;
glavnja je ono živa bila
2445 kâ ljuvene budi plame.
Čijem mi krvne stinu odluke,
mâ vrlina čim se krade,
iz ubojne meni ruke
milostivo gvozdje pade.
2450 Probudi se kralj ljubjeni,
ali netom oči otvori,
moj se život zatravljeni
taj čas živi plam satvori.
Huda diklo Margarita,
2455 došastje mi tve zabrani

vidom lica plemenita
lijek ne iskat mojoj rani.
Ti, i vile, i pastijeri
kralja s oči mojih digoste!
2460 Ka vas huda čes namjeri?
Odkuda li vi dođoste?
Ja za ne bit odkrivena,
britki handžar s natle digoh,
i smetena i ranjena
2465 odijelih se i pobjegoh.
Ja znam što ću. Ali sliku
od čovječke vidim sjeni...
Tmor je! Neku stvar veliku
nosi u ruci, ide k meni.
2470 Zasve er drag mi veće nije,
hiniti ću zasad š njime
da ga ljubim kako i prije;
vas svijet hini u ovo vrime.

SKAZAN'JE TREĆE

TMOR i SNIJEŽNICA

TMOR

O Sniježnice moja mila,
2475 svi su zaman naši svjeti:
ne može se nijedna sila
zlijeh udesa volji oprijeti.
Suđeno je da se veće
grad Dubrovnik odi zgradi,
2480 nemilostiv stan čeljadi
nam protivne i mržeće.

SNIJEŽNICA

Od šta vadiš tu istinu
koje nijesi držo dosle?

TMOR

Zašto¹²⁵ svakom po načinu
2485 tašte pazim naše posle.
Er kô u slici tuđa obraza
glase kralju dah himbene,
od morskoga da poraza
njegove su plavi strene,
2490 i kô prve on plahosti
nabunjena mjesta ugleda,
odijeli se u žalosti
put visoke plavi ureda;
ja ne hoteć gubit vrijeme,
2495 kô stah, za njim počoh tade
među družim njegovijeme
smeće stavljat i zavade,
ali njeke svete moći,
ke u drijevu nosi svomu,
2500 zabraniše naprijed poći
momu htjen'ju himbenomu.

SNIJEŽNICA

To je i moju priku volju,
sad se stavljam¹²⁶, ustavilo
da zla kralja ne zakolju,
2505 da ne učinim krvno dilo.

TMOR

Ja, nemira pun velika,
na grobove počoh stare
glasovitijeh vilenika:
hitra Mrkana i Bobare.¹²⁷
2510 Tu velikoj u bolesti,
ka me jošte danas kolje i bije,
od dohodnijeh zgoda i česti
počeh metat hamalije.¹²⁸

¹²⁵ *zašto* - jer

¹²⁶ *sad se stavljam* - sad se prisjećam

¹²⁷ *Mrkan* i *Bobara* - dva otočića ispred Cavtata

¹²⁸ *počeh metat hamalije* - počeh stavljati na sebe amajlije (predmete s nadnaravnim moći)

Doleriju i Lerijana
2515 zatijem uzeh zaklinjati,
nam protivnijeh ovijeh strana
da mi bude čes kazati.
U zle glase začuh kako
grad će slavan niknut odi,
2520 i da zaman silni pakô
suprotiva nebu hodi;
kô je zlobni Srđ smirio
nabunjene sve pastijere,
kô se zli kralj utažio,
2525 kô nije našijem lažam vjere.

SNIJEŽNICA

Moj ljubjeni dragi Tmore,
ti su glasi prem nemili,
ne može se našoj sili
zlo zgoditi huđe i gore.

TMOR

2530 Za rasladit moje smeće,
ja se ukazah željan znati
suprotive i nesreće,
ke će ovi grad imati.
Tada jedan duh pakljeni,
2535 ki na stražu tu dohode,
ovaj pehar donije meni,
pun priteške kobne vode,
Ova je voda s rijeke Ljute¹²⁹,
reče neman huda i prika,
2540 u njoj gledaj zgone ljute
nam mrzeća Dubrovnika,
ali učini da je stara
s tobom druga tva Sniježnica,
ona veoma dobro čara
2545 i hitra je vilenica.

¹²⁹ *Ljuta* - rječica između Dubrovnika i Cavtata

SNIJEŽNICA

Žô mi je vele, družè izbrani,
i velike ćutim muke,
da su bili svi zamani
naši trudi i odluke;
2550 tim da žalos našu sada
u ćem godi rasladimo,
u toj vodi huda grada
suprotive sve pazimo¹³⁰.

TMOR

Gledaj, drugo mâ gizdava,
2555 gledaj naše zlo veliko,
gdi vrh oštrijeh ovijeh Lava
grad Dubrovnik veće je niko.
Kako raste, kako cvjeta,
kako lijepe dava plode,
2560 kako iz mnogijeh strana svijeta
u nj gospoda slavna hode!

SNIJEŽNICA

Svrni s grada tve poglede
i na sinje more pazi
gdi od Afrike soldan¹³¹ grede,
2565 da ga satire i porazi.
Na ćelu se ime bojno
upisano njemu vidi,
u plavijeh ga neizbrojno
Saracina mnoštvo slidi.
2570 Budvu on plijeni, Kotor tlaći,
tre Molunat¹³², Risan¹³³ hara,
na Dubrovnik, od svijeh jaći,
od svijeh glavu, pak udara.

¹³⁰ *pazimo* - gledajmo

¹³¹ *soldan* - sultan

¹³² *Molunat* - mjesto na obali u Konavlima, južno od Cavtata

¹³³ *Risan* - grad u Boki kotorskoj

TMOR

Gledaj kô ga on obstire
2575 silnom vojskom, nu ne more
tvrde i jake probit mire,
ni razbiti njih zatvore.
Ah, jaoh, pazi kô pun vaja
iz ove se zemlje krade,
2580 put latinskijeh¹³⁴ bježeć kraja
gdje uzima mnoge grade.
Od njegovà gnjeva ognjena,
suprotive koji ne ima,
Italija sva je strena
2585 do carskoga grada Rima.

SNIJEŽNICA

Da koja se ono driva
dubrovaćke dižu iz luke,
i slovinske bojne puke
vode njemu suprotiva?
2590 S jedne oni, s druge strane
silni Franki na nj udiru,
i vojske mu sve satiru
i u verigah njega hrane.

TMOR

Ne ckni, drugo mâ kreposna,
2595 pazi kako Bodin¹³⁵ vrli,
pun poraza nemilosna,
na Dubrovnik s vojskom hrli!
Tu sinove Branislava,
bratućeda svoga, ište,
2600 od mrzećijeh neka glava
smrti učini svetište.

¹³⁴ *latinskijeh* - talijanskih

¹³⁵ *Bodin* - kralj Zete (Crne Gore) 1082-1108; oteo je krunu svojim rođacima (Branislavu i drugima), koji su se sklonili u Dubrovnik.

SNIJEŽNICA

Koje on štete gradu priti
suproč sebi oružanu;
i nije moguć učiniti
2605 da ostavi njim obranu!

TMOR

Tim narugan Branislavu,
koga s sobom sužna vodi,
pun rasrdžbe siječe glavu
i u rodne zemlje odhodi.
2610 Po dijeljen'ju kô njegovu,
cijec našega, jaoh, nemira,
u dubravu prijeku ovu
oholi se grad prostira.
Gleda, sveti našu slavu
2615 Vojslav, Vojnov sin hrabreni,¹³⁶
dubrovačku ki državu
siječe, hara, robi i plijeni.
Vidiš, drugo moja, koje
on s rasrdžbom usionom
2620 s Dubrovčanim čini boje
pod njihovijem gradom Stonom¹³⁷.

SNIJEŽNICA

Vidim, nu je sve zaludu:
njih ne slama nijedna smeća,
u pogubah i u trudu
2625 njihova je krepos veća.

TMOR

Pusti tugu ka te trudi,
tere gledaj kô nemio
s Brgata je na grad hudi

¹³⁶ Vojnovići su bili gospodari Zahumlja (XIV. st.), koji su napadali Dubrovčane i poharali okolicu grada.

¹³⁷ Ston, kao i cijeli Pelješac, bili su posjed Dubrovačke republike.

Stjepan herceg¹³⁸ naripio,
2630 na njihove kako dvore
treskovite i goruće
česte plame meće s gore
da ne ostavi cijele kuće.

SNIJEŽNICA

Svu njegovu tu vrlinu
2635 nedostojnijem vrši dilom:
vidiš kako svomu sinu
vjerenicu grabi silom.¹³⁹

TMOR

Pusti njega, drugo moja,
i s pogledom naprijed hodi,
2640 gledaj vojsku gdi bez broja
zmaj ognjeni¹⁴⁰ Mehmed¹⁴¹ vodi.
Na Sutjehu slazi veće,
da grad satire nam nepravi,

¹³⁸ *Stjepan herceg* - Stjepan Vukčić Kosača (1404-1466), vojvoda Humske zemlje, u povelji njemačkog cara Friedricha III nazvan *Hercog* (njem. vojvoda). Prema toj tituli nastao je naziv Hercegovina. Ratovalao s Turcima, ali i s Dubrovnikom.

¹³⁹ Prema legendi (kroničar Lukari), herceg Stjepan se zaljubio u vjericu svog sina i oteo mu je, a ovaj se iz osвете poturčio i došavši s vojskom protjerao oca i čitavu porodicu. Povijest potvrđuje samo to da se herceg zaljubio u neku lijepu Firentinku koja se našla u njegovoj državi i izazvao protiv sebe cijelu porodicu; žena mu i najstariji sin Vladislav sklonili su se u Dubrovnik i odanle je Vladislav poveo rat protiv njega. Najmlađi sin Stjepanov doista se poturčio, ali ne zbog Firentinke.

¹⁴⁰ *zmaj ognjeni* - Turčin, turski sultan (Turska je na grbu imala zmaja)

¹⁴¹ *Mehmed* - turski sultan Mehmed II (1432-1481), zvan Mehmed Osvajač; osvojio Carigrad 1453. godine i velika područja na Balkanu

ali, o hude naše sreće,
2645 koja ga ovo kob ustavi?

SNIJEŽNICA

Popuzo se konj pod njime
i s glave mu veo opada,
smiren s mačem zlaćenime
obraća se on nazada.

TMOR

2650 On se dijeli, ali gleda
kako Nehan Turčin ljuti¹⁴²
na Konavli pada i ne da
Dubrovčanom počinuti.

SNIJEŽNICA

I njegovoj prikoj sili
2655 hrabreno se oni opiru,
vidiš kô se u nemiru
iz njihove zemlje odili.

TMOR

Prolijevam te, vodo kobna,
puna smeće i poraza,
2660 kako nami huda i zlobna
ništa drugo ne ukaza.
Bjež'mo drugo mâ, najpreče
iz nemilijeh ovijeh strana:
kletva hoće, sud protječe,
2665 da ne imamo ođi stana.

SNIJEŽNICA

Ja se dijelit jošter neću,
odluka je moja ođi
jošter smotrit koju smeću,
nu ako sreća meni ugođi.

¹⁴² Turski paša koji je upadao na teritorij
Republike (Konavle) i pljačkao.

TMOR

2670 Kada hoćeš, a ti ostani,
i što ti je drago čini,
moj pokoju izabrani;
ja te čekam u planini.

SKAZAN'JE ČETVRTO

SNIJEŽNICA *sama*

On ti je zaisto, lud saviše
2675 i bezuman, ako cijeni
da Sniježnica za nj uzdiše
i da veće drag je meni.
Volim mila ljubovnica
mlada kralja ja se zvati,
2680 neg bit mrazna hotimica
i hotima stara imati.
Plemenitoj Margariti,
ke Pavlimir ljubi diku,
ja ću zaspat učiniti
2685 i obratit se u nje sliku.
Cijeneć da sam vil izbrana,
on će mene milovati,
ja ću slatko celivana
slađe i draže celivati.

SKAZAN'JE PETO

PAVLIMIR, MARGARITA i SKUP
BOJNIKA

PAVLIMIR

2690 Plemenita djevojčice,
s ke mi oči bio dan siva,
razveseli svijetlo lice,
i ne budi žalostiva.

2695 Lednu ostavi sumnju koja
ljuto tebi sumnjit poda
da ću od tebe, dušo moja,
priko morskijeh uteć voda.
Ki bih život ja živio
2700 kad bih rajsku tvu ljepotu
privarenu ostavio,
moj čestiti drag životu?

MARGARITA

O ljubjeni kralju, koga
mlados moja služit obra,
o česare srca moga,
2705 o uzroče moga dobra,
čini mi se snjet joštera
da se dijeliš ti od mene,
da je tašta naša vjera,¹⁴³
da su želje mê smetene:
2710 čini mi se da plav tvoju
priko mora plovom slijedim
tako za te, moj pokoju,
ljubovnica vjerna blijedim.
Ledeni su strasi moji
2715 mê gorušte biljeg vjere:
sveđ se straši, sveđ se boji
za dragoga ko umire.

PAVLIMIR

Ne straši se, mâ radosti,
evo uza te vjerenika,
2720 koga rajске tve ljeposti
andioska zani dika;
evo, slatka ma ljubavi,
u ruci ti je mâ desnica,
vjeran biljeg, svjedok pravi,
2725 da si moja vjerenica.
Tom¹⁴⁴ se ukopna svrši slava,
ku naredih družbi mojoj,
kijeh utopi smrt neprava
u pučini valovitoj,

¹⁴³ *da je tašta naša vjera* - da je naše vje-
renje ništavno

¹⁴⁴ *Tom* - čim

2730 slavit ćemo s mnogom dikom
slatku ženbu, pir čestiti,
kijem ću nad svijem ljubovnikom¹⁴⁵
po pravdi se srećan riti.

MARGARITA

Što da sramna tebi sada
2735 djevojčica odgovori?
Tebe mlados moja dvori,
i ti njime, kralju, vlada';
ti si slatko mê veselje,
ti si pokoj moj veseli,
2740 ino srce mê ne želi
neg slijediti tvoje želje.

PAVLIMIR

Mâ je želja, lijepa vilo,
ka životu mom kraljuješ,
da razvedriš lice milo,
2745 da se smiriš i raduješ.
Za ljubav sam i ja tvoju,
ka mom srcu bi najdraža,
utažio srdžbu moju,
za to se i ti, braće, utaža'...

MARGARITA

2750 Blaga je i mila tva besjeda
iz ke slatki med izhodi,
i mom srcu zapovijeda
i hotjen'ju mom gospodi,
Na tve drage razgovore
2755 kô se neću ja smiriti?
Na vesele tve pozore
kô se neću veseliti?

PAVLIMIR

Veseli se, moja dzoro,
svijetli uzroče moje slave,

¹⁴⁵ *nad svijem ljubovnikom* - iznad svih
ljubavnika

- 2760 kraljevat ćeš ti doskoro
slavne grade i države;
i da je rados tva potpuna,
mâ kraljice, mâ gospoje,
na kraljevskih vele kruna'
2765 spravi zlatne prame tvoje.
Gospoje će svijetle u rodu
bit dvorkinje tvoje dike,
slavne bane i gospodu
imati ćeš za dvornike.
2770 Ali vrh svijeh inijeh sreća,
ke su spravne bitju tvomu,
kraljica ćeš bit najveća
meni, drugu tvom vernomu.

MARGARITA

- Moja mlados ne dostoji
2775 kraljica se tvoja zvati,
ti mê srce, kralju osvoji,
i ti ćeš mu kraljevati.
Svud sam doći s tobom spravna,
moj životu dragi i mili,
2780 tva dobrota vrijedna i znana
moje želje slatko sili.

BOJNIK

- Srđ izbrani, pun kreposti,
s pastijerima i s vilami,
kô je dostojno tvôj svjetlosti,
2785 grede, kralju, suproč nami.

PAVLIMIR

Plemenita i vrijednoga
redovnika ne trudimo,
dignimo se s mjesta ovoga,
suproč njemu ter hodimo.

SKAZAN'JE ŠESTO

SKUP PASTIJERA STARIJEH

PASTIJER 1.

- 2790 Čuste li, družbo mâ,
čestitijeh množ sreća,
ke nebo našijema
zemljami obeća?
Lijepo ti znanoga
2795 Srđa Bog nadari,
da mjesta ovoga
dohodne zna stvari.
Lijep ti će grad odi
niknuti ovi dan,
2800 u vječnoj slobodi
glasovit i slavan,
krstjanska gdi vira
i ures nje sveti
slatkoga sred mira
2805 uvijek će živjeti.

PASTIJER 2.

- Zakoni su prave vire
straža puku vele jača
negli imat tvrde mire
i visocijeh množ polača;
2810 tašta su gradovom
obrana građani,
ako ih Višnji svom
desnicom ne brani;
dobar za početak
2815 ne može zazvati,
gdi božje časti zrak
ne počne sivati:
tim se srećan može riti
grad Dubrovnik, pun uresa,
2820 štiti i snaga kom će biti
kralj mogući od nebesa.

PASTIJER 3.

Tvrđi od mira od kamena
pravedni su još zakoni,

kijem je krepos uzvišena
2825 i huda se zloća izgoni;
od zakona nu dobrota
bolje stoji udjeljana
u načinu od života
neg u knjigah upisana.

PASTIJER 4.

2830 Vladan'je najbolje
uživa oni grad,
gdje drži pristolje
građana mir i sklad:
i malahne stvari u skladu
2835 moguće su snagu steći,
a u neskladu i u smeći
i velike moći padu.
Vidiš oni dub gdi kitne
grane svoje svud prostira,
2840 drag razgovor¹⁴⁶ u dni litne
lijepijeh vila i pastira:
on koliko u visine
vito čelo prodiljiva,
toliko se u dubine
2845 s krepcijem žilam raširiva.
Zasve njega da se okolo
bijesna vojska od vjetara
strahovita i oholo
vrti, vije i udara,
2850 on se krepak kaže i stoji
tvrđ na silne njih zamahe,
ni se straši, ni se boji
od njih sile vrle i plahe;
nu malahan crv poslije
2855 moguć mu je vrha doći
ki mu iznutra žile izije,
grizući ga u dne i u noći:
unutrnja tako smeća
hara i ori tvrde grade,
2860 isprid koje moć najveća
oborena na tle pade.

¹⁴⁶ *razgovor* - utjeha, tj. sklonište od ljetnog sunca

PASTIJER 5.

Dubrovnik se neće od tega,
kô nam reče Srđ, bojati
pače vazda posred njega
2865 uгода će svijetla sjati.
On će mirnim zakonima
vladati se sam po sebi,
razgovorno nevoljnima
utočište pri potrebi.
2870 Vidjeli ste slike mile
ke za ures ovoj strani
posred svoje slavne spile
davno udjelja Ilar znani.
Koja će odi teć¹⁴⁷ gospoda,
2875 ki kraljevi, koji bani,
naša mila da sloboda
sačuva ih i obrani!
Vidjeste li vedru sliku
Silivestra¹⁴⁸ mlada kralja
2880 gdi slovinskih od zemalja
s majkom bježi bunu priku?
U njihovu kako trudu
mjesto ih ovo prima i časti,
ugrabljene dokle vlasti
2885 neprijateljnim otet budu?
Vidjeste li plemenitu
Lizabetu i Stjepana,¹⁴⁹
vrh bosanskih koji strana
držati će vlas čestitu?
2890 I oni će bijegom doći
u države sej slobodne,
i š njihovom paka moći
u zemlje se vratit rodne.
Vidjeste li trudnu zgodu

¹⁴⁷ *teć* - bježati

¹⁴⁸ Prema predaji mladi kraljević Silvestar, sin hrvatskog kralja Bogoslava, sklonio se pred pobunjenim velikašima s majkom Živom u Dubrovnik. Dubrovčani su mu pomogli da se vrati na vlast, a on im je bio zahvalan i darovao otoke Koločep, Lopud i Šipan (XI. st.).

¹⁴⁹ Prema predaji u Dubrovnik se pred pobunjenim velikašima sklonio bosanski kralj Stjepan sa ženom Elizabetom (XIV. st.).

- 2895 Sigismunda¹⁵⁰ vrijedna i znana,
ki će ugarskom bit narodu
kralj i česar od Rimljana?
Od mogućijeh kô Turaka
2900 razbijen u grad ovi grede,
gdi ga slavnijeh množ junaka
i gospoda vrijedna slijede?
Od istoga ko Turčina
odi će se sahraniti
Đurađ despot i Jerina¹⁵¹,
2905 s kijem će Lazar njih sin biti?
Vidjeste li ko ljubljena
dvoja sinka oni cvile,
u sužanstvu oslijepljena
od sumnjive turske sile?
2910 Ko car Đurđa i Jerinu
i Lazara šlje pitati,
i nijednome po načinu
nije moguć njih imati?
Kô se on isti čudi, kako
2915 da je spravan govoriti:
grad vik neće ovi umriti,
gdi se vjera časti ovako.
Kud Tomaša Paleologa¹⁵²
uspomena da pristane,
2920 od turskoga mača ohola
ki će ubjegnute u ove strane?
Kuda Petra Sodorina¹⁵³
ođoh¹⁵⁴, u svoj ki nesreći
iz latinskih pokrajina
2925 pod krilo će naše uteći?

¹⁵⁰ Nakon poraza u borbi s Turcima (Nikopolj, 1396) ugarsko-hrvatski kralj Sigismund sklonio se u Dubrovnik.

¹⁵¹ U Dubrovniku je ispred bijesa Turaka našao utočište i srpski despot Đurađ (vladao Srbijom od 1427. do 1456). Jerina je njegova supruga iz bizantske vladarske dinastije Kantakuzen.

¹⁵² Prema predaji sklonio se u Dubrovnik Tomaš Paleolog, posljednji svoje kuće i brat zadnjega bizantskog cara Konstantina XI.

¹⁵³ Kancelar Firenze pred neprijateljima našao je sklonište u Dubrovniku (XV. st.).

¹⁵⁴ *ođoh* - ostavim

PASTIJER 4.

- Stvar bi duga brojiti bila
kralje i bane i despote,
od protivnijeh ki će sila
odi shraniti sve živote.
2930 Srđeva će čas dovika
i dobrota svijetla sjati,
koji čuda ovolika
nam danaska čini znati.
Njega i kralja Pavlimira
2935 pravedno je sved slavit
ki će od tvrdijeh ovijeh mira
slavan uzrok nami biti.
Nu se sada mi jedini,
draga družbo, uputimo,
2940 smrtne slave da vidimo
ke Pavlimir družbi čini.

SKAZAN'JE SEDMO

PAVLIMIR i GLASNIK

PAVLIMIR

- Da tako, verni moj,
u ove države
zdrav dođe vrijedni broj
2945 mē družbe gizdave?

GLASNIK

- Zdrav, kralju izbrani,
njih plavi vesele
po ovoj sad strani
mē su oči vidjele.
2950 Bježno veće mi dospjeli
pripravljati smrtne slave
i usječenijeh iz dubrave
devet čepres već donijeli;
devet crnijeh plavi slike
2955 veće bježno učinili,
i oklopjem, punijem dike,

suhe panje uresili:
ja se vedroj tvoj svjetlosti
uputio već bježi riti
2960 da ukopne sej žalosti
s pukom dođeš proslaviti:
kad na ovo mē spravljan'je
više morskijeh ču se vala
buka, romon i lupan'je
2965 bubanj, trubalj i vesala.
Slijedeć ovu mirnu buku
u velikoj daci i slavi
u raskošna Gruža luku
uljezoše devet plávi.
2970 Na oči moje tva viteška
družba zavi jedra bijela,
i pospješana i vesela
vrže u more sidra teška.
Ne hteć dugo ja čekati,
2975 mješte spravne smrtne slave
glas ti dođoh dragi dati
mile družbe žive i zdrave.
A prem evo i oni k tebi,
za potvrdit mû besjedu,
2980 odonuda mirni u sebi
s Krstimiro m vrijednijem gredu.

PAVLIMIR

Sada poznám da je zamjerno
u dobromu Srđu znan'je,
ki prikrati prem čemerno
2985 slatkóm riječím mē skončan'je.
On povidje sada meni
da Krstimir nije bio,
neg Tmor zlobni i himbeni
ki je hudi glas donio.
2990 Nu što veće odi stoju,
ter ne idem s dobrom česti
vrijednu i milu družbu moju
i ma vita kopja sresti?

SKAZAN'JE OSMO

PAVLIMIR, KRSTIMIR i DRUŽINA

PAVLIMIR

Draga družbo i ljubjena,
2995 hvala Bogu da ste zdravi,
da su od mora nesmiljena
sahranjene vaše plavi.
Sred pučine vrle i prike
ja sam mrtve vas cijenio,
3000 i ukopne smrtne dike
bježi vam veće pripravio.

KRSTIMIR

Vedri kralju i čestiti,
razlog si imo tve ljubjene
vitezove požaliti
3005 i držat ih izgubjene;
Bog i one svete moći,
koje u tvomu nosiš drijevu,
suproč morskóm hudóm gnjevú
nam su bile od pomoći.

PAVLIMIR

3010 Nu mē krune glasovite
moji pereni štiti¹⁵⁵ mili,
povjed'te mi i kažite
kako ste se sahanili?

KRSTIMIR

Kô noćasnja strahovita
3015 nas godina¹⁵⁶ ona stiže,
i pučina valovita
suproč nam se gnjevna diže,
sto proždrljih pijavica,
sto vihara nas obteče
3020 da svi ostasmo blijeda lica,

¹⁵⁵ *pereni štiti* - štítovi iskićeni perjem

¹⁵⁶ *godina* - kiša

strah nas svijeh posiječe:
 ne mogaše nitko ini,
 izvan višnja vlas visoka,
 strašnoj otet nas vrlini
 3025 silna mora i žestoka.
 Kad u tako jadnoj mucu,
 puni smeće, straha i vaja,
 u mirnoj se jednoj luci
 upazismo blizu kraja;
 3030 ka se rados, kralju, oćuti
 od ljubjene sve družine,
 bivši utekli poraz ljuti
 vrle i plahe od pućine!
 Nu plav tvoju ne videći,
 3035 što se nijedan nas¹⁵⁷ ne nada,
 ah, u komu jadu i smeći
 mi ostasmo tužni tada!
 Koja tuga, koja muka
 sa svijeh strana tad se začu
 3040 posred suza i jauka
 u žalosnom ljutom plaću!

PAVLIMIR

Brzo se je taj nemila
 žalos koja vas uvrijedi,
 u vesel'je obratila;
 3045 s tvom besjedom naprijed hodi.

KRSTIMIR

Zelenoga nadno Mljeta
 ovo je luka, kralju znani,
 gdje se od mora huda i kleta
 Pavo sveti jur sahrani.¹⁵⁸
 3050 Na ovemu on otoku
 u pravedne plame vrže
 ljutu zmiju i žestoku
 ka se njemu ruke trže.
 Agesilao glasoviti

¹⁵⁷ *nas* - od nas

¹⁵⁸ Pogrešno se smatralo da je sv. Pavao brodolom doživio na otoku Mljetu, a ne na Malti, jer se oba otoka latinski zovu Melita.

3055 odi osuđen jošte stoja,
 koga Opijan sin čestiti
 slatke od riba pjesni poja.¹⁵⁹
 Od palače još njihove
 gledaju se miri streni,
 3060 kijeh se imenom luka zove
 u koj bismo sahranjeni.
 Nu stvar nad sva čuda ina
 ukazaše nam mještani,
 gdi oštri kami huda sina
 3065 neukopane kosti hrani.¹⁶⁰
 Njega mati izagnana
 prokle, i to se njemu zgodi
 da mu tijelo ne ima stana
 ni na zemlji, ni na vodi.
 3070 Sred otoka veće toga
 ne hotjesmo mi krzmati;
 po svijeh krajijeh mjesta ovoga
 digosmo se tebe iskati.
 Rat, Ston, Vratnik i Zagorje¹⁶¹
 3075 s mnogom pomnjom obidosmo,
 Šipan, Lopud i Primorje¹⁶²,
 i nigdje te ne nađosmo.
 Vedri kralju, misli koju
 slas i rados ućutjesmo
 3080 izdaleka kad plav tvoju
 mirnu i zdravu mi vidjesmo.
 Ukazasmo tad biljezim,
 kô ljubimo tvoju glavu,
 bubnjim, trubljam, veslim, stijezim,
 3085 čineć mnogu diku i slavu.

PAVLIMIR

Krstimire moj ljubjeni,
 i vi ostala družbo draga,

¹⁵⁹ Rimski car Septimije Sever prema tradiciji protjerao je Agezilaja, oca grčkog pjesnika Opijana (spjevao ep o ribama) na otok Mljet.

¹⁶⁰ Vjerojatno je riječ o nekoj legendi.

¹⁶¹ Rat, Ston, Vratnik i Zagorje - Rat je stariji naziv za poluotok Pelješac, a Ston, Vratnik i Zagorje su mjesta na Pelješcu.

¹⁶² *Primorje* - Dubrovačko primorje, obalni pojas između Dubrovnika i Pelješca.

sreća je bila veoma blaga
u dan ovi vam i meni.

- 3090 Bog i naše svete moći
u ovi nas kraj doniješe,
zasve zloba vječne noći
utopila jur nas bješe.
Zapovijed je zgar Višnjega,
3095 da grad slavan sagradimo
sred čestita mjesta ovega,
trijebi je da mu pogodimo.
Jes u ovoj u Dubravi
mnoštvo lijepijeh djevojaka,
3100 svijetlijem rodnom njih se svaka
i ljepotom rajskom slavi.
Neizmjerne punu dike
vjerenicu ja sam obro,
s kom su slave svekolike,
3105 u koj siva svako dobro;
i vi koji ste nevjereni,
vjeriti se ter želite,
moji drazi prihrabreni,
vjerenice odi uzmite.
3110 Glasovitom lijepom gradu,
ki sred ove spravljam strane,
u slobodi i u skladu
ostat ćete za građane.

KRSTIMIR

- Tko da, kralju pun uresa,
3115 te se odreći sreće bude,
pokli take jesu osude?
svijetla kralja od nebesa?
Požuda je naša davna
vjerenice lijepe imati,
3120 a stvar će nam biti slavna
u tebe se izgledati¹⁶³.

PAVLIMIR

- Slavna veomi tim se ovamo
sa mnom svaki vas uputi,
da se čuda nagledamo,
3125 da budemo čuda čuti.

¹⁶³ *izgledati* - ugledati

SKAZANJE DEVETO

DUBRAVKA i SKUP DJEVOJČICA

DUBRAVKA

- O družice mē vesele,
svaka buđi u radosti,
danaska smo srećne vele
i čestite mi zadosti:
3130 družbi kralja Pavlimira
dopuštava Srđ izbrani
da u ovoj lijepoj strani
vjerenicu svaki obira.
Gizdave ti vjerenike
3135 mi danaske steć imamo!
Pravo je da ovi dan pun dike
sveđ slavimo i poznamo.
Sreća je draga i čestita
druga steći na sem sviti,
3140 lijepa, vrijedna, plemenita,
i komu ćeš mila biti.

VILA MALA

- Ljepahna sam vjerenika
izabrala ja za mene:
kose mu su zaruđene,
3145 crne oči, vedra slika.

VILA MALA 2.

Vjerenik je moj od tvoga
vjerenika ljepši vele:
on je uzrasta junačkoga,
ruke mu su ko snijeg bijele.

VILA VELIKA 3.

- 3150 Ovi dan je nami bio
od velike sreće i česti,
zasve er hudi pakô smesti
bješe ga se pripravio.
Kô Sniježnica huda vila,
3155 puna misli vuhovite,

lijepo i slavne Margarite
bješe sliku prihinila,
njoj zaspati ona učini,
pod himbenom neka slikom
3160 sadruži se i sjedini
š nje ljubjenijem vjerenikom;
ali od Srđa sveta i znana,
ki činjen'ja zna pakljena,
bi oni čas otkrivena
3165 i sramotno narugana.
Ki smijeh, ki rug, koju viku,
njom tvoriti puk nasrnu,
u naravnu kad se sliku
vilenica huda obrnu!

VILA VELIKA 4.

3170 Privara himbena
ako istom paprši,
do malo bremena
sramotno vrat skrši:
zaludu se Tmor izmuči
3175 i Sniježnica prika i huda,
er komu se što naruči,
vik ne ubjegne toga suda.

DUBRAVKA

Ona kô je dostojala¹⁶⁴,
stekla je ruge i sramote,
3180 i naše je čas dobrote
lijepom platom svijetla ostala.
Tim se od nas svaka spravi
vjereniku dragu i milu
sred razblude i ljubavi
3185 u žuđenom biti krilu.
Zasve da se latinskijeme
rodom diči njih visina,
i naše je svijetlo pleme
glasovitijeh od Latina.
3190 Zato, družbo, puna dike,
uputimo mi se veće
s blagom družbom dobre sreće
steć ljubjene vjerenike.

¹⁶⁴ kô je dostojala - kako je zaslužila

VILA MALA

Ja ću od cvijetja razlikoga
3195 mom dragomu vjenčac sviti,
da njim bude dana ovoga
rusu glavu naresiti.

VILA MALA 2.

Od bijelijeh ću ja ružica
lijepu kitu darovati,
3200 kô me bude izabrali
da sam njemu vjerenica.

SKAZAN'JE DESETO

SNIJEŽNICA

Bježi, bježi, o Sniježnice,
iz mrzećijeh ovijeh kraja,
bjež', nesrećna vilenice,
3205 gdje ljudskoga nije stupaja;
u pustošne strane gore
u kijeh kokot vijek ne poje,
sramne ukopaj tve prikore,
tve sramote, ruge tvoje.
3210 Da li tuđu noseć sliku
ja ovako ostah ružna;
lele, lele veomi tužna
da ne osušim lica viku!
Proklet budi ko najprije
3215 naučio je varat mene,
od nauke kad himbene
pomoći mi nijedne nije.
Ali zašto stojiš odi,
nesrećnice plaćna, veće;
3220 u planine puste hodi
i tu plaći tve nesreće.

SKAZAN'JE JEDANESTO

SRĐ, SVJETNIK, PAVLIMIR,
DRUŽINA i PASTIJERI

PAVLIMIR

Slijedi, sveti redovniče,
tej dohodne česti¹⁶⁵ slijedi,
što ti višnji Bog nariče
3225 prorokuj nam i besjedi.

SRĐ

Za početak pun uresa
lijepom gradu, kralju, dati,
kraljici ćeš od nebesa
prvu crkvu sazidati.
3230 Vrhu Lava oštrijeh stijena
mjesto budi templu ovemu:¹⁶⁶
razložno je da prvina
od svega se dâ Višnjemu.
Od mnoge ćeš uza nj scijene
3235 lijep manastijer još zgraditi,
gdje će Bogu posvećene
djeve život provoditi.¹⁶⁷
Vidim gdi još unaprijeda
raširenijeh posred mira
3240 sedam lijepijeh manastira
grad u svomu krilu gleda,
i u njih će djeve izbrane
rodnom gradu jača i draža

¹⁶⁵ *dohodne česti* - buduće sudbine

¹⁶⁶ Crkva sv. Marije, dubrovačka katedrala. Sadašnja crkva završena je 1713. godine, nakon što je u velikom potresu stradala starija romanička katedrala iz 12. stoljeća, ali su pronađeni ostaci crkve u bizantskom stilu iz 7. stoljeća.

¹⁶⁷ Samostan sv. Klare nalazi se neposredno uz Vrata od Pila, a izgrađen je u 13. stoljeću. Samostan je ukinula Napoleoнова okupacijska vojska.

svom dobrotom biti straža
3245 nego vojske oružane.

SVJETNIK

Lijep početak! S tjem načinom
veliki se Rim nekada,
zasve vjerom neistinom,
u početku svomu vlada:
3250 izabrane on djevice
i od koljena svijetla stavi,
da oganj Veste sve božice¹⁶⁸
u velikoj hrane slavi;
one vječni plam čuvaše,
3255 da se uvijek živ nahodi,
a djeve će uvijek naše
straža rodnoj bit slobodi.

SRĐ

U sjevernoj vidim strani
gdje se grade suproč njima
3260 s dvjema crkvam tvrđi stani
svetijem ljudim i dobrima.¹⁶⁹
Priklonijem će srcem oni
bez pristanka molit Boga
da od grada njih rodnoga
3265 suprotive hude ukloni.
Vidim gdi sve ovo more
među Lavom i dubravom
u visoke crkve i dvore
obraća se s mnogom slavom.
3270 Od mramora ondi stavna
crkva će se uzvisiti,
gdi će božja mati slavna

¹⁶⁸ Vesta je starorimska božica ognjišta. Njen hram nalazio se na Forumu u Rimu, a vječni plamen u hramu čuvale su vestalinke, svećenice djevice.

¹⁶⁹ U sjevernom dijelu starog grada nalaze se franjevački samostan (u blizini samostana sv. Klare, 14. stoljeće) i dominikanski samostan (na suprotnoj strani Grada, nedaleko vrata od Ploča, 13-15. st.)

uzmnoženi grad braniti.
Vidim gdje se u nje domu
3275 s mnogom pomnjom drže i hrane
svete moći u svijetlomu
srebru i zlatu okovane;
svete moći ke će odi
iz razlicijeh plivat strana,
3280 i po suhu i po vodi
za nam vječna bit obrana.
Visoka će crkva bila
svetom Vlasi ovdi ustati,¹⁷⁰
od protivnijeh ki će sila
3285 ove strane sveđ čuvati.
Vidim gdi se starac sveti
neprijateljim svijem opire,
ki slobodne ove mire
hoće satrt i uzeti.
3290 Zdrav o sveče, Bogu mio,
koga je Višnji još odvika
braniteljem odredio
verna grada Dubrovnika;
dokli žarko sunce svijeti,
3295 vrteći se oko svita,
tva će slava sveđ živjeti
među nami vjekovita!

PAVLIMIR

Srećna grada! Kom da stranom,
od koga li od naroda,
3300 pod tijem štitom i obranom
od teškijeh se boji zgoda?

SRĐ

Crkve će ove sveca slavna,
ki će našu branit sreću,
bit nablizu straža spravna
3305 gospodskomu dvoru i vijeću.
Vidim gdje se od mramora

¹⁷⁰ Crkva Sv. Vlaha, gradskog sveca zaštitnika, sagrađena je u 18. stoljeću na mjestu stare romaničke crkve koja je stradala u velikom potresu 1667. i požaru 1706. godine.

u velikojh slavi gradi
svijetla građa lijepa dvora,
izabrane stan čeljadi.¹⁷¹
3310 Zakoni će tuj slobodni
i zakonja pisma stati,
kijem Dubrovnik, nebu ugodni,
skladno će se sveđ vladati.
Tu gospoda vrijedna i znana
3315 kupit će se s mnogom česti,
za potrebe rodna grada
razbirati mudrom svijesti.
Slavne će se tu zamjene
činit s vjerom, svijem uzdanom,
3320 od gospode zarobjene
među Turkom i krstjanom.
Polak vijeća glasovita,
ki će čas bit svega grada,
gradit će se ponosita
3325 od galija brzijeh zgrada.¹⁷²
Korablje ove s mnogom dikom
pravedna će bit pokora
svijem gusarom i silnikom
adrijanskoga sinja mora.
3330 Vidim plivat š njim družinu,
plavi mnoge i gospodu,
za obranit svu slobodu
i za ures vjere općene;
vidim, vidim gdje hitaju
3335 i u verigah sužne vode
mnoge guse, ki smetaju
silnijem grabšam ove vode.

PAVLIMIR

Gspode je djelo vrijedne
izgoniti svaku smeću

¹⁷¹ Knežev dvor, građen u 15. stoljeću, više puta obnavljan do 17. stoljeća. U njemu je stanovao knez i zasjedalo Malo vijeće, koje je imalo stvarnu vlast.

¹⁷² U blizini Kneževog dvora nalazi se Arsenal, u kojemu su se gradile i održavale državne galije. Potječe još iz 8. stoljeća, a više puta je modificiran i dograđivan.

3340 i trt guse nepravedne
ljudsku družbu ki razmeću.

SRĐ

Kud ohodim bojne zgrade,
kijeh ponosni miri oholi
čuvat će te, lijepi grade,
3345 i kružiti uokoli?

Više gola kuka onega,
koji gleda put zapada,
a zelena vrhu njega
niče i cvjeta trava sada,
3350 vidim gdi se uzvišena
diže i gradi put nebesa
živijem ognjem ograđena
tvrda građa, puna uresa.

Lovrincu će prisvetomu
3355 posvećena ona biti,
i grad rodni proć svakomu
neprijatelju sveđ braniti.¹⁷³

Nu istočne vidim s strane
na isti način gdi ustaju
3360 dvi tvrđe sazidane,
koje čuvat luku imaju;¹⁷⁴
slavnu Ivanu posvećena
s mnogom dikom jedna bit će,
drugu djeva pozdravjena¹⁷⁵

3365 svojom crkvom uresit će.

Porodi se pun pokoja,
lijepi grade, već porodi,
moguća je straža tvoja,
ne ima straha tvoj slobodi.

3370 Građani će tvoji hrabreni,

¹⁷³ Tvrđava Lovrijenac, na hridi zapadno od starog grada. Građena je od 11-14. stoljeća.

¹⁷⁴ Na istočnoj strani grada, sa svake strane ulaza u staru gradsku luku, nalaze se tvrđave Sv. Ivan (s južne strane luke, 14-16. stoljeće) i Revelin (sjeverna strana, 16. stoljeće).

¹⁷⁵ *djeva pozdravjena* - pored Revelina nalazi se kapelica Navještenja (Blagovijesti, Nuncijata), sagrađena 1536, pored koje je i predromanička kapelica Sv. Luke

puni uresa i dobrote,
za tvu ljubav u nescijeni
držat iste sve živote.

Vidim, vidim gdje tvoj prvi
3375 pjenez kaže kô se dava
dobrovoljno sa svom krvi
za grad rodni svoja glava.

Tvijeh nevjesta čas i dika
i pošten'ja glas čestiti
3380 hvaljeni će bit dovika
nad nevjeste svega svita.

Porodi se glasoviti,
svijetli grade, već porodi,
ki ćeš tvoj glas svud prostriti
3385 po neumrloj tvoj slobodi.

Od prvoga od kamena
dokli uzbudeš svrhu imati,
tva sloboda neockvrnjena
upored će suncem sjati.

3390 Svijetla će ova još dubrava,
tu joj Višnji moć dariva,
upitomit orla siva,
silna, zmaja, bojna lava.¹⁷⁶

SKAZAN'JE DVANESTO

GLASNIK, PAVLIMIR, SVJETNIK,
DRUŽINA, SRĐ i PASTIJERI

GLASNIK

Vedri kralju i čestiti,
3395 čuj veseo mû bešjedu:
poklisari plemeniti
od Slovina tebi gredu.

Kraljevske ti dare oni,
ki se uresu tvomu prose,
3400 poniženi i prikloni
u radosti mnogoj nose.

¹⁷⁶ *orao, zmaj, lav* - Ugarska, Turska i Venecija (prema likovima na grbovima).

Poslali su naprijed mene,
da privedroj tvojoj moći
od njih glase dam žuđene,
3405 i oni će sada doći.

PAVLIMIR

Zamjerna je i velika
u dan ovi naša sreća;
tko bi reko da će iz smečâ
sinut rados ovolika?
3410 Prem se ovo meni htjelo;
ti, glasniče, natrag teci,
poklisarom vrijednim reci
da ih čekam ja veselo.
Hvaljen budi, slavni Bože,
3415 ki mi ove dâ pokoje
i uzvisi me i pomože
u najveće trude moje.
Srđu slavni, drazi moji,
nemojmo odi veće stati,
3420 hod'mo veće kô s' pristoji,
vrijedne ljudi dočekati.

SKAZAN'JE TRINESTO

SKUP VILA, PASTIJERA i DRUŽINA

PASTIJERI

O vitezi plemeniti,
o gizdave lijepe vile,
uživajte raj čestiti
3425 od ljubavi drage i mile;
uživajte u radosti
sve ljuvene čestitosti.
Eto s vašijem vjeram sada
Dubrovnik se bijeli rodi,
3430 da se uvijek miran vlada
u pokoju i slobodi,
svijetô, čestit po sve strane,
i gdi bijeli dan osvane.

DRUŽINA

Lijepa ti je,
3435 draga ti je
u čestite ove kraje
nas vesela
sreća iznijela,
gdje se život miran traje¹⁷⁷.
3440 S ovijem gradom,
s našijem skladom,
ki se odi ziđe sada,
eto mile
s nami vile
3445 u vesel'ju ljubav sklada.
Ona u miru
našu viru
s lijepijem mirim lijepo zgradi,
da Rimljane
.....
3450 opet u ove zemlje, usadi.
Kako slavna,
krepka i stavna,
o ljubavi u tvom raju,
u radosti
3455 u svjetlosti,
dva se puka sad sastaju.

PASTIJERI

Lijep ti niče,
Dubrovniče,
svijetli grade i čestiti,
3460 ki po svitu
glasovitu
tvu češ slavu svud prostriti...
O dubravo,
kojoj pravo
3465 nebo dijeli vječnu diku,
već promijeni
tve zeleni
na bijelom Dubrovniku.
O velike
3470 lovorike,
o jaseni, o javori,
o vesele

¹⁷⁷ *traje* - provodi

vite jele,
lijepi hrasti, kitni bori,
3475 visocima
dvorovima
veće mjesto učinite,
veće izbrane
vaše grane
3480 slavnijem crkvam poklonite.
O satreni,
naš ljubjeni
Epidavro svijetli grade,
u koj slavi
3485 u dubravi
ti se našoj rađaš sade!
Po staromu
prahu tvomu
neka pastijer ovce svraća,
3490 s ovolikom
kad se dikom
tvoj pepeo nami plaća.

JEDAN OD DRUŽINE

Tako bojni
i dostojni
3495 svake slave Rim nekada
svijeto uzrasti
s mnogom časti
iz pepela Troje grada.¹⁷⁸
Nu je veća
3500 naša sreća,
zašto silom sve desnice
izabrani
jur Rimljani
ugrabiše vjerenice;¹⁷⁹

¹⁷⁸ Jedan od rijetkih preživjelih nakon osvojenja Troje, Eneja, prema Vergilijevoj *Eneidi*, osnivač je grada Rima.

¹⁷⁹ Budući da im je nedostajalo žena, Rimljani su pod vodstvom Romula oteli Sabinjanke. Sabinjani, italsko pleme koje je živjelo u neposrednoj blizini Rima, uzeli su oružje i pokušali vratiti vratiti svoje djevojke, ali su otete Sabinjanke s novorođenom djecom stale između vojski i dvije strane su se pomirile.

3505 mi bez boja
sred pokoja
i razbude mile i blage
u mirnomu
mjestu ovomu
3510 sad stječemo ljubi drage:
obljubjenu
vil žuđenu
vele ljepše jes prositi,
neg nemilom
3515 hitrom silom
nepravедno ugrabiti.

SKAZAN'JE ČETRNESTO

PAVLIMIR, MARGARITA *na pristolju,*
DRUŽINA, PASTIJERI, POKLISARI *i*
VILE

POKLISARI

Vedri kralju, koga dika,
s družbom glasa vjekovita,
svijetla, slavna i velika,
3520 priko svega leti svita,
od slavnijeh smo tebi Slava
i od Bošnjaka mi poslani,
po kojeh plodnoj teku strani
bistra Drina, Sava i Drava.
3525 Na djedinstvo oni tvoje
svi jedini tebe zovu,
i da uzmeš vlas njihovu
u požudi mnogoj stoje.
Mi se bježno, kralju mili,
3530 rad vedrine tve izbrane
u latinske zemlje strane
doć za tobom pospravili.
Hvaljen Višnji, ki nam poda
da nađosmo tebe odi,
3535 gdi neumrla sti sloboda,
gdi se pravi mir nahodi.
Podunavskijeh kraljevina

svijetle ove krune primi,
i uresi tva vedrina
3540 tvu vitešku glavu njimi.
Kraljevske ove još šibike
blag i mio uzmi sada,
i podložne svekolike,
ove puke njima vlada'.

PAVLIMIR

3545 Poklisari plemeniti,
dobrovoljno ja vas primam,
i od vas ovi dar čestiti
za najdražu stvar uzimam.
Na vjeru ste mu prispjeli,
3550 i na sreću nova grada,
zato mirni i veseli
radujte se sa mnom sada.
A ti, draga mâ gospoje,
vjerenice moja mila,
3555 od kraljevske sreće moje
lijep početak kâ si bila,
ovu od zlata krunu stavi
na tve od zlata svjetlje prame,
neka poznaš, mâ ljubavi,
3560 da si srećna i ti uza me.
Kraljevska ti na dar ova
svijetla budi još šibika;
dostojna je tvoja dika
vele ljepšijeh od darova.

MARGARITA

3565 Vedri kralju, pun kreposti,
i moj dragi gospodaru,
ja se srećna zovem dosti
na čestitom tvomu daru;
nu srećnija nad sve ine
3570 po pravdi se mogu riti,
što ću slavne tve vedrine
vjerenica verna biti.

PAVLIMIR

Vam, vitezi moji mili,
ki po htjen'ju od Višnjega

3575 vjerno ste se sjedinili
s plemkinjami mjesta ovega,
grad darivam, kijem sada
resim strane sej čestite;
slobodnoga posred sklada
3580 mirni u njemu gospodite.
Svaki razlog hoće i pita
da u miru i slobodi
traje i vodi svoja lita
Rim slobodni koga rodi.
3585 Stari s vami još mještani,
ki su bili dosle glave,
sjedinjeni i smiješani
vlas će držat sej države.
Iz slovinskijeh kad zemalja
3590 odi dođem s ljubi dragom,
primite me s česti blagom
za građana, ne za kralja.
Čestite vam jošte moći
ja darivam, da vam budu
3595 vječne od slave i pomoći
u vašemu svakom trudu.

DRUŽINA

Svijetli kralju, tko da neće
od desnice tve hrabrene
tej zamjerne i žuđene
3600 blagodarne primit sreće?
Vedru ćemo krunu tvoju
do kraljestva sadružiti,
u veselom pak pokoju
u ovi se grad vratiti.
3605 Nas kamene gore i hridi,
kijem se ova zemlja paše,
ne ustručaju da ne sliđi
tvu zapovijed srce naše.
Ako narav nemilosna
3610 maćeha je mjestu ovemu;
vrijednos je u njem svijem kriposna,
mati srcu sveđ našemu.
Jošte će se natjecati
sa svijeh strana zemlja i more,
3615 s mnogom srećom napunjati,
s mnogijem blagom naše dvore.
Neka, neka polja ravna
za sve stan'je bude iskati,

kô je srca željna i spravna,
3620 svoje u lasti dni trajati;
 nam, dubravo lijepa i mila
obično je tve vladan'je,
sred mirnoga tvoga krila
3625 ugodno je tvoje stan'je:
 posred polja i ravnina
strašiva se ptica krije,
a visocijeh posred stina
sivi soko gnijezdo vije.

SKAZAN'JE PETNESTO

SKUP PASTIJERA

Rasti, rasti, o slobodni
3630 Dubrovniče, rasti veće;
rasti, nebu grade ugodni,
na velike česti i sreće.
 Hvar, Šibenik, Zadar ravni,
Kotor, Trogijer, Spljet hrabri,
3635 tvoj će vazda ures slavni
u velikoj držat cijeni.
 Dalmatinskih svijeh gradova
svijetla kruna ti ćeš biti
adrijanska sva voda ova
3640 dvorit te će i častiti.
 Malo velim; tvoja slava
prostrijet će se i tva dika
priko slavnijeh svijeh država
slovinskoga od jezika:
3645 Od Adrije bistra mora
do Ledena mora¹⁸⁰ okolo,
svu tegobu višnjeh dvora
gdi željezno drži kolo,
 pored glasom neumrlime
3650 svud hvaljeno i čestito
tve slobode slavno ime
živjeti će vjekovito.
 Tebe Goti, Sveci i Dani,
bojni Ugri i Moravi,

¹⁸⁰ *Ledeno more* - Baltik

3655 Lešci, Moški, Pomerani¹⁸¹
u mnogoj će hvalit slavi,
 Bulgar, Bošnjak, Hrvat bojni
dizat će te do nebesi,
i svi puci neizbrojni
3660 naš kojijem se jezik resi.
 Rasti, rasti, o slobodni
Dubrovniče, rasti veće;
rasti, nebu grade ugodni,
na velike česti i sreće.
3665 O Ilare, sveče izbrani,
koga slava slove svuda,
na kojega dan svečani
zgodiš se ova čuda,
 čestitoga tvoga imena,
3670 ko i dostoji vječne slave,
živjeti će sved spomena
sred čestite sej države.
 Nu ako u pozna tebi ljeta
sred lijepa se zgradi grada
3675 od mramora crkva sveta,
vele ljepša, negli je sada,
 i tva, kralju Pavlimire,
čas će biti sved spjevana,
ki ove lijepe zideš mire
3680 posred ovijeh mirnijeh strana.
 Rasti, rasti, puna mira,
o dubravo svijetla, veće,
visi vrhe, grane šira',
vjekovite puna sreće,
3685 da se od svijeta vidi svega,
kô se ubrzo grad uzmaža,
ki je pod krilom od Višnjega,
i komu je nebo straža.

¹⁸¹ *Goti* - vjerojatno se odnosi na Nijemce; *Sveci* - Šveđani; *Dani* - Danci; *Moravi* - Moravljani (Česi); *Lešci* - Poljaci; *Moški* - Moskovljani, Rusi; *Pomerani* - slaven-sko pleme koje je živjelo uz Baltičko more, možda se odnosi na Pruse ili baltičke narode

RJEČNIK

- Adrija* - Jadran
adrijanski - jadranski
ali - ili
andioski - anđeoski, anđelski
- bitje* - stanje; biće
bjenje - borba
bljude - v. *bljusti*
bljusti (prez. *bljudem*) - čuvati
bojnik - ratnik, vojnik
bolest - bol
braće - vok. od *bratac*; kao uzrečica koristi se i za ženske osobe
- cavtjeti* - cvjetati
cijeć, cijeća - zbog; radi
cijeniti - misliti, smatrati
cka - daska
ckniti, cknjeti (prez. *cknim*) - kasniti
cknjen'je - kašnjenje
ckvrniti - skvrniti
- čas* - čast
čas (gen. *česti*) - sudbina, kob; sreća, čestitost
čest - gust
česar - car
čijem, čim - dok, pošto, kada; čim
činjen'je - čin (u drami)
- ć'* - ćeš
- daleče* - daleko
dikla - djevojka
diklica - djevojka
dilo - djelo
dobitnik - pobjednik
dohitati - dohvaćati
dohodan - budući, koji dolazi
Dolerije, Hoja i Lero (Lerijan) - božanstva iz stare (pra)slavenske mitologije, često se spominju u narodnom pjesništvu u zakletvama, zazivima i sl.
- dopliti* - doplivati
dosle - dosad
dospjeti - završiti
drijevo - brod, lađa
drivo - brod, lađa
drobina - drob, crijeva
drokun (tal.) - zmaj
dub - hrast; stablo uopće
dubje - šuma
dubrava - šuma
dundo - stric, ujak
dvornik - udvarač
dzora - zora
- đupan* - župan
- er* - jer
- godina* - kiša
gos - gost
gorušti - gorući, žarki
grabša - grabež
gredem, gredu itd. - idem, idu (v. *gresti*)
grem, greš, gre itd. - idem, ideš, ide... (v. *gresti*)
gresti (prez. *grem* i *gredem*) - ići
gusa - gusar
- handžar* (tur.) - orijentalni dvosjekli bodež
himben - lažan, lažljiv, prijevaran
hitros - vještina, umijeće
Hoja - v. *Dolerije*
hotim - bludnik, preljubnik
hotimica - ljubavnica, priležnica, bludnica
hotjen'je - htijenje, volja
hraniti se - čuvati se
hrba (tur.) - koplje, helebarda

hrlo - brzo
hro, hrla - brz, brza

ijed - otrov
istin - istinit, pravi
izgled - primjer, uzor
izgledati se - ugledati se
izrenuti - izagnati, istjerati, odbaciti
izvratiti se - izvrnuti se, izokrenuti se
iždenuti - otjerati

jak - kao
jaz - ponor
jeda - eda, da, da li, zar, ne bi li
jedovit - ljut, bijesan; otrovan
jur - već

kâ - koja
kladenac - izvor; zdenac, bunar
kô - kako; kao; ako; kad, pošto
kolovrat - vrtlog, vir
kon - kod
kopjača - koplje
kotan - koji koti, rađa, daje
kraj - obala
krepos - snaga, moć; vrlina, krepost
krivina - krivnja
kroz (što) - zbog (čega)
kuk - hrid, litica

las (gen. *lasti*) - udobnost
lasno - lako
Lero, Lerijan - v. *Dolerije*
lijer - ljiljan

ljepos - ljepota
ljubovnik - onaj koji ljubi; ljubavnik;
zaručnik; muž, suprug
ljuven - ljubavni
ljuvezan - ljubav

mâ - moja
mao - mali, malen
mê - moje
miri (od lat. *murus*) - zidine
mješte - umjesto

moćuć - moćan
moćućstvo - moć
mû - moju

nabuna - pobuna
nadhoditi - nadilaziti
naripiti - nahrupiti, navaliti
natle - pod, zemlja, tlo
neć' - nećeš
nepokoj - nemir
nepuča (tal.) - nećakinja
nescijena - nevrjednost
neumrli - besmrtni

nje - njezin

obaliti - oboriti
oblas - vlast
oboriti - razoriti
obteći - opkoliti, okružiti
oći (prez. *ođem*) - ostaviti
odi - ovdje
odijeliti se, odiliti se - rastati se, otići
odkli - otkad
oklopje - oklop
ončas - onda; odmah
općen - zajednički, opći, uobičajen
opovijedati - ispričati, ispričovijedati
otar - oltar

pah - dah
papršiti - lepršati, lepetati
pedepsati (lat.) - kazniti
peren - iskićen perjem
pjenez - novac
pjeti - pjevati
plah - strašan, zao, nasilan, žestok
plahost - nemir, naglost; oholost,
nesnalaženje
plata - bura, vihor
plav - brod, lađa
pogoditi - ugoditi
pokli - pošto
polača - palača
polak - pored
poplesati - pogaziti, potlačiti, pobijediti

poprav - doista
poraz - pogibelj
pored - zajedno
pose - napose, posebno
pospješno - hitro, žurno
potišten - potisnut, zatomljen, prigušen
povidjeti - ispričati, ispričovijedati
pozor - pogled
poždeći - potjerati
praća - praćka
praviti - govoriti, kazati
prednji - prošli
prignut - sklon; prisiljen, primoran
prihiniti - prevariti, zavesti
priklon - ponizan
prikor - sramota
priličan - sličan
primoguć - premoguć, silan
proć - protiv
protiva - svađa; opreka, suprotnost
pustolovice - razna djelovanja
put - tijelo

razbluda - nježnost, ljubav, radost
razlik - različit
razlog - razum, razbor
rijeti - reći
riti - reći
ročiti se - dogovoriti se
rug - poruga

sahraniti - sačuvati
samiriti - smiriti
satarisati - uništiti
scijena - cijena
segaj - ovoga, toga
sej - te, ove
sem - ovom
shraniti - sačuvati
sivati - sijevati, sjati
skazan'je - prizor (u drami)
slika - izgled, lik
slobodnik - osloboditelj
slovinski - slavenski, hrvatski
sloviti - biti na glasu, biti slavan
smeća - smutnja, nemir, nevolja
soldan - sultan

spila - spilja
splesan - uništen
splesati - uništiti
spovidjeti - kazati, pripovijedati
sprava - priprema, priprava; naprava
spravan - spreman
spravljati se - spremati se
srda - vještica, neman
stan'je - stan; boravak; stanje
stavan - stalan, postojan, siguran, čvrst
stavljati se - sjetiti se, prisjećati se, uvidjeti
stinuti - slediti (se)
stiti - cvjetati
stoprva - tek, istom, netom
stravljen - začaran; očaran, zaljubljen
stupaj - korak, hod
stupati - hodati
suproć - protiv
suprotiva - nasuprot, protiv
suprotiva - protivnost, suprotnost; smetnja, prepreka; nesreća, nevolja, borba
sveđ - uvijek
svijetiti - svijetliti
svjet - savjet
svjetnik - savjetnik
svrha - kraj; cilj

šes - šest
šibika - štap, palica, šiba; žezlo
šijun (tal.) - vihor, morska pijavica

tač - tako
tanačac - ples
tašt - ništavan, bezvrijedan, isprazan, slab
teći - trčati, žuriti
tega, tegaj - toga
tegnuti - dotaknuti, iskusiti
tempal (lat.) - hram, crkva
tijem - tim; zato, stoga
tim - v. *tijem*
tja - sve do, čak
toli - toliko
tot - dakle; onda, tada
trajati - provoditi

treskovit - gromovit
trijeba, trijebi - potreba; *trijebi je* -
potrebno je
triš - triput
trud - muka, napor

udjeljan - učinjen, napravljen
udjeljati - učiniti, napraviti; urezati
ulak (tur.) - glasnik, vjesnik, teklič
umrli - smrtan
upaziti - opaziti, vidjeti
upirina - čarolija, vradžbina
ureda - odmah
ušikati - umiriti, uljuljati u san
utažan - miran, smiren

vaj - jad, nesreća
vas - sav
već, veće - više
većeokrat, većeokrati - više puta
verige - lanci, okovi
vijek, vijeku - uvijek; uz negaciju: nikad
vik, viku - uvijek; uz negaciju: nikad
vrh - iznad, nad

vrl - zao, divlji, strašan, moćan
vrlina - snaga, moć, žestina; bijes,
nasilje, okrutnost
vuhven - lukav, zločest

zabitje - zaborav
zahod - zalaz (sunca); zapad
zaman, zamani - uzalud
zamjeran - primjetan; lijep, naočit;
vrijedan, izvrstan
zaruđen - kovrčav
zasve - premda, iako
zašto - jer
zatjecan'je - borba
zatjeran - protjeran
zavjeriti se - vjeriti se
zenuti - prolistati, klijeti, zelenjeti se
zgar - odozgo
zlostar - zao starac
zô - zao
zrak - zraka; pogled

žô - žal, plaža; žao